Контрольный экземпляр

Массе а мехкийн пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дени ● ШОАТТА, 25 АПРЕЛЬ, 1981 ШУ. ● № 50 (6340). ● Мах 2 кепиг.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК

1981 шера 18 апреле хилар В. И. Ленин ваь 111 шу дизара хетадаь Ерригсоюзни коммунистически субботник.

Субботнике дакъа лаьцăр 154 миллионал совгIча саго. Советски наха чIоагIа хьинар айденна къахьнйăр шоай балха моттигашка промышленносте, юрта боахаме, транспорте, гIишлошъеча, халкъа боахама кхыча доакъошка, хIаьта иштта городашца нах баха моттигаш хоза-тоаеш.

Холуш дакъа юкъедихьад 11-ча пятилетка хьалхерча шера плани социалистически декхараш, КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеча. Хьалхие а лаьрхIачох субботник долаш алхха промышленни предприятеша хьалйи 800 миллион сома мехка продукци. ЦхьайттагIа пятилеткан фонде дIачуденнад 178 миллиарда сом.

КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК дегтIара баркал оал болхлошта, колхозхошта, инженерно-технически балхахоштеи гIуллакхерча нахаи, кегирхошта, Советски Эскарел Флотен бIухошта, тIемеи къахьегамеи ветеранашта, Ерригсоюзни коммунистически субботнике дакъа мел лаьцарашта цар шоаш ца кхобенна ницкъ боацаш болх барах.

КПСС Центральни Комитетой СССР Министрий Советой къахьегамхошта лорвчоте а кийца соцам баьб субботнике даьккха ахча наьнали берали лорадар, хIаьта иштта тIемеи къахьегамеи ветеранашта медицински гIуланх делга дIахо тоадаре хьожаде, аьнна.

ДАХА МАДОАГГIАРА НАЬКЪАГIО 1 МАЙНА!

ДОАКЪАРА ЙОАКХО ЕШ

СИХХА ЧУЭЦ РАПС

Силоса лаьрхIа шоаш кхель рапс чуэца 22 апреле арабаьннаб Грозненски района «60 лет Октября» яхача совхоза механизатораш.

Цу цхьан дийнахьа шие агрегатаца 28 гектара тIара яр чуйиц лькхай цар. Цу ихай тIара 455 тонн мошй буц лькхай. Мел эша ча а тохаш силос кургйолаш кIоага чу еллай из.

Малачнев Керама Т-40 мараx йолча тракторах йоаллача КИР-1,5 яхача агрегатаца цу дийнахьа нормагIа хьакха езар 2,8 гектар йолаш хьекхар 7,1 гектара тIара рапс, цох 114 тонн буц а йоаккхаш. Цо санна хьинаре къахьег механизатор йолча цун сесига Малачиева Малисата а. Шийн трактораца 6,4 гектара тIара рапс хьекхар Малисата нормагIа хьакха йоагIар 2,6 гектар йолаш, 90 тонн буц лькхар цо. Рапс хьекха ихал буц лькхар Хожбахмадов Арапа а.

Рапс хьокхаш боахнача шоай новкъостащца яхье баьнна балхаш цу ихай тIара буц силос чуйоллача метте дIакхухьача механизатораша а. Шийн МТЗ-50 марках йолча трактора ши прицеп тIехьа а йийза дIакхухь буц Добачаев Туркос. 88 тонн дIайихьар цо силос чуйоллача кIоага тIа, массехказа балха норма тIехкхоачаш а еш.

* * *

Рапсий мошача баьцагIа 1227 тонн силос кийчъяьй Ленина цIерагIча колхоза механизатораша. ХIара дийнахьа ворхI-ворхI агрегатаца хьокх цар бIаь совгIа гектар. Массахк дийнахьа чуйица лькхай кхо бIаь гергга гектара тIара яр.

Шоашта юкъе социалистически яхь а йоархаль хьинар айденна къахьег колхозхоша. Къахьегама овсарле лаха йолаш болх бу рапс чуэцача Хамзалатов Iадрахьманен Исаев Вахасн. ЗаданегIа 19 тонн якха езаш хIара дийнахьа 52 тонн буц йоаих Хамзалатова. Юкъера лаьрхIача 140 процентага дIакхоачаш шийн задани кхоачаш а еш рапс хьокх Исаева а.

Рапс чуйица мукъадаьшача лаьтта хьажкIаш дIалоргйолаш ба колхозхой. Из оахаш массехк агрегат йоалл. ХIанале аьхад 160 гектар.

* * *

Шоаш укх шера 65 гектара тIа хьалкхель рапс 23 апреле чуйица лькхай «Советская Россия» яхача колхоза механизатораша. ХIара гектара тIара 120 центнер а йоаккхаш чуйицаб цар цу хьувкъам. Цох ялх бIаь тонн моша силос кийчъяьй, хIаьта пхьл совгIа массехк бIаь тонн хьейбашта а юаьй.

Из керда культура чуэцача балха нормаш дикка тIехкхоачаш а еш къахьйтад механизатораша Денисултанов Iаьлас, Ибрагимов Ахьмада, Межидова Мелиняс, Габазов Туркос, кхьибараша.

Рапс тIахьиша лаьтта оахаш, дискаши манхаши доахаш боахк колхозхой. Цу тIа дIае лерхI цар доакъара лаьрхIа вIашагI а ваь сортен хьажкIаши.

С. АУШЕВ.

Дика хоамаш

Октябрьски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараша, бIь бетта план 9 апреле кхоачаш а яь. В. И. Ленин ваь 111 шу дузача денга кхачалехьа 11560 метр бурув техар. Цу юкъа планал совгIа техар 1960 метр бурув да. Ер бутт бовле кхы а 500 метр бурув тоха лерхI.

Къахьегама овсарле, бурув тохара сухал лакхъяра, кхыдолча техника-экономически хьокхамаш вачхахьалкхен план дикка тIехкхоачашъяьй цар. Бурув тохара сухал лакхъярах, химически реагенташ, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, бурув деттача остех бIоза пайда яьбарах 285 эзар сом пайда баьб.

Социалистически яхье хьалха латташ хиларца беагалъяьнна я буровой начальникаш Брещенко Юрий Сергеевич верте латтача № 15 йолча буровой коллективи Метрабов Николай Ивановича кулгалдеча № 14 йолча буровой бурувдеттараши. Цар эггара хьалха рапорт деннад бурув тохара бIь бетта план кхоачашъярах.

* * *

«ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!» яхача деннайгIа болх беш йола ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» завода коллектив графикал кхо ди хьалха а яьнна бIь бетта план кхоачашъеш хьайоагIа. Планал совгIа ера а хийца цо массала якха лерхI 130 эзар сома мехкал чухьнахьа йоаца товарни продукци. Сохка укх хана хинначул къахьегама овсарле 5 процент лакхъяьй. Цун чотагIа хьалий планал совгIа ера мел хийца продукци.

ЦхьоалагIча майна къахьегама совгIат кийчдара яхье яьлача коллективашта юкъе хьалхара моттиг лаьцкхай Точиев Ахьмада Баширa кулгалдеча литейно-прессови цехой Муталиев Боаболе Мартазкъа верте латтача бригада накъарши. Цар хIаналехьа дикка тIехкхоачашъяьй бIь бетта план.

В. КОСТОВ.

УКХ ШЕРА—450 ЦЕНТНЕР

Тхьо шу совгIа ха я Бачалова Мелижа «Шалински» совхозе шекара свеклаш кхеш къахьегаш йола. Цу юкъа йокиха опыт а Iоальй цо. ХIаьта цунга хьекъна хIара шера дикагIа хул цун хьокхамаш а. Масала, соакха 92 гектарах хIаренна тIера 439 центнер шекара свеклаш чуера цун звенос, хIаьта дурчагIа 46 центнер кIезигагIа яр.

Иштта овсаре къахьега нах овхьагIбоахар Мелижа я. Нормаш хадданза тIехкхоачаш ец шие а къахьег, цо, иштта шийн болхлошкара а дIадех. Цхьанесга оза беза ца беш массарна ийиса, дег тIера, динача хьехамца а гIудакаца а новкъостал де кийча хилярах цар ду цун... ...хьебоагIар.

ЦхьайттагIча пятилетке хьаьвала болх барах укх денопма «Знак Почета» яха орден елар цу цуй долча къахьегамхочуна.

Укх шера хIара гектара тIера 450 центнер шекара свеклаш чуерове декхар тIаийнад Мелижасен цун новкъостанем. ЛаьрхIар кхоачашдар дуць хIанзе а лард йоллаш а я. ДIаюхаш я шекара свеклаш. Механизатораш из болх мел дика бу хьож.

М. ЭПЕНДИЕВ.

Пятилетка хьалхарча шера лаьи ханал хьалха кхоачашдира шерра социалистически яхь йоаржаяьй Гудермесски медицински инструментий завода бригадаша. Царна юкъе хьалхалаттарех цаI я Кобелев Вячеслав Иванович верте латтача коммунистически къахьегама сийнен цIи лелаеча бригада коллектив. Цхьанкха смена дIалхийтан цо дийн норма 125—130 процент кхоачаш еш. Хьа мел еш йола продукци дикен тIехдикен мара а хи...

СУРТА ТIА: бригадир В. Кобелев.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Укх тIехкхьарча хана Назрановски автотранспортни предприятерча бригадашта юкъе хьалхалаттарех я Кортоев Мувса верте латтача № 9 йолча бригада коллектив. Пассажираш дIа-юха кхувлара кхоъ бетта план 125,5 процент кхоачашъяьй цо. Автобусаш балха арахоавлара график а толамца кхоачашъяьй. Из хьахиннад къахьегама дисциплина тоалдеш, наьъагIа арабаьлнача хана хьовзачаш хулийташ моттигаш ца нийсъялийтарах. ХIаьта цар пассажирашта динен культурнон гIуланх деш хилара доли тешал да царна баркал аьнна мара пассажирашкара кхаьат ца доагIаш хилар.

ХЬАЛХАЛАТТА КОЛЛЕКТИВ

Бригаде шерра къраж социалистически яхь, цунна верте латт дикагIбола водителаш К. М. Албогачиев, Ю. С. Матиев, А. А. Кортоев, кхы дукха берараш а.

Белгалдаккха дезаш да М. И. Кортоева бригада коллектив коммунист М. В. Дзортов верте латтача бригадеца социалистически яхь йалаеш хилар. Цу яхье дIадахача шерен укх шера хьалхарча квартален даьхача къахьегама толамий итоге йича хьалхара моттигаш яьхай поз. Кортоева бригадо.

К. МАРЗИЕВ.

ЛЕНИНЦА НИЙСДЕШ, ЛЕНИНСКИ ХЬИСАПЕ БОЛХ БЕШ

В. И. Ленин ваь 111 шу дизара хетаьча Москве хиннача торжественни собране новкъоста К. У. ЧЕРНЕНКО яь доклад

Деза новкъостий!

Тахан вай гулленнад Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахьа деза шу дизар торжественно белгалдаккха. ХIанз — бIаьи цхьайтталгIа.

ХIанзара Ленин дагалацара де партен мехкех къаьсттача хан-юкъаца цхьана нийсденнад, коммунисташ, деррига советски халкъ онтузиазмаца хьинарцех доладеннад КПСС XXVI съезда решенеш вахаре чакхъяха.

Съездо бокъонца тешавеш хьахьекхар советски халкъа хьаьддача гIулакхашкен планашкен ленинизм нотъялар. Съезде мел дийцар, коммунизм хьалъяра, политически система эргаьоахаш тоаяра, экономикей культурея дегIайоалаяра теорен практикан дешвех йола цун установкаш, дуней революционни процессаштен арахьарча политиканей боагIаш цо баь махи выводаши — из деррига а хадданза дувзаденна да ленински хьехамца. Цу дерригне а чулоац хIама эргадоаха ленинизма из, цун революционни хьакъал. ХIаьта цудуха ях вай: Ленин—тхоца.

Ленин сийле йолаш ва мыслитель санна, теоретик санна. ХIаьта а иштта алар — из да дукхадар ца валаш дитар. Ленина вIашагIтехар революционни уйлен революционни гIулакхи. Цо хьакхеллар, марксистско - ленински хьехамо яхар в деш вай мехк дерригдуней - историческа коталонашка доаладаь, большевикий парти, коммунистий-уйла цаI ярий парти.

Дунеа ха я бокъонца йолча исторически личностий бе йодача хана дола шийн тайпара Iаьдал доаллаш хилар бакъдаь. ДIадолх итт шераш, дIадолх бIаь шераш, хIаьта а тIа-тIа къаьгагIа, холуш хьагучайоал цу тайпарча наьха исторера роль, тIа-тIа дукхагIа хоалуш хул вдамлен кхелашта цар еча воздействе кIоаргал. Цу тайпарча масштаба личносташта юкъе Ленин — Россе сийлахь-воккхача вошо дIаьоац, ала йиш я, къаьстта, наггахь мара йоаца моттиг.

Наггахь мара ца хулахьакъал долча саго, цу дешца диззача маIанца гене. Ленина цецвоакха шийн творчески индивидуальноста вIоахелца. Из гу дерригнеца: уйла яра оамалца а политически балхаца а, хьацтий шоралца а уж тайп-тайпара хиларца а, кIоарга уйла ечох профессиональни революционерахи доахка гIулакхаш кхы цIаькхаз цхьана тарде йиш йоацача тайпара вIаши тарде харца а.

Ленина кIоаргача хьаькъало шийна чулаьцар дунеи культурана карагIдаьнна дикагIдараш, хIаьта марксизмаца массе а оагIорахьара дегIаяра низ бола импульс а елар. Цун ала санна доагаш хинна дог цхьана детталуш дар кортамукъали нийсхои чIоагIа езаш хинача Iоткъама кIал лаьттача миллионашн миллионашн болча наьха дегашца. ХIаьта цун еррига знанеш, эксплуататорашца йола еррига гоамал Ленина лоIамо де лерхIача цхьан гIулакха — къаьна дуне дохадаран керда дуне, кортамукъача къахьегама дуне хьакколлараи тIаерзайир.

Ленина, цо хьаккеллача партена карагIдаьлар из Iалаьмате доккха денал. Ленина цIераца, цун хьехамца, цун чIоагIа даггара, деррига чулоацача революционера балхаца бувзабенна ба общественни отношенеи историхинна эпохальни хувцам — Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци. Ленина цIераца, цун хьехамца юкъаенна я вай социалистически Даьхен еррига истори. «Ленин вайца вар хьалхара пятилеткаш кхехачача хана. Ленин вайца вар Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа летача хана. Ленин вайца вы хIанз а, Советски Союза халкъаш коммунизм хьалъяра декхараш практически кхоачаш деш кердача исторически доазонашка даьннача хана а» — иштта аьннад Ленинах новкъоста Брежнева. Нийсен дукхадер чулоацен дешаш да уж.

Дийза 54 шера мара вала кхел хиннац Владимир Ильича. ХIаьта мишта хиннад уж шераш! Набахтенаш, ссылкаш, «жужагIатен-хала» во маалара, эмиграцен ха эшара гIайгIа—хIаьта революцена, коталонна тIехьара хадданза бола къовсам, хадданза бола болх.

Юххера а революци котъяьлар. Ленин — эггара хьалхарча социалистически пачхьалкхен кулгалхо. ХIаьта цIаькха а эггара халагIа йола халонаш ловнга: граждански тIом, интервенции блокаден, бозабаь боахам, саьи уIехьашкара детте герзаш. Саго ловргйоаца халонаш, саго ловргбоаца болх... Вакъда хоза хета алаш: сийлахь-доккха де лерхIачо хьакхол сийлахь-доккха хьинар. Еррига халонех дукхалевехи, шийн дерригача вахарах чакх а баьккха дIабихьар Ленина пролетариат котъялача яре ца хиларах бола тешам.

Ленина башха-дика йовзар халкъа уйлаш, цунгара хьал дага латтар, Владимир Ильич дувзал отта йиш яц массаза а нахаца, партега гIолла болча соратникашца, массашца хадданза бувзам лоттабеш волаш мара. Цун кертерча професси — пролетарски политика, революционера професси дIадехарех хинна а Iац из. Из дIадехар Ленина оамало ше а.

Нахаца гIулакх доагIаш, дийна, дог цIена, доттагIал деза лоархIаш, тешам болаш, хьадагардар дика хоалуш вола къамаьлахо. ХIаьта цхьаькха дегал йоаца, цхьаькха тайпара я со аьнна ца хеташ, цхьаькха а тайпара ше дIахьоккха ца гIертаж. Иштта волаш дагавоагIа Ленин цун соратникашта, цун доттагIашта, кхьиеттел воестагIашта а. Иштта хила а хиннав из — историерча эггара шерагIча къакъа болама баьчча.

Iалаьмате йоккха я Ленина вайна йита тIехьале. Из — вай пачхьалкхе, Советски Социалистически Республикий Союз. Из — къовсаме чIоагIъенна вай парти, Советски Союза Коммунистически парти. Из — ханица техка йола общество революционно эргаьнкхара теория методологии.

Ленина тIехьалено хIанз вай дехача дерригача дунена, ерригача заманна я а ю Iалаьмате йоккха воздействи. Хьажал дунен тIара низаш хIанз дIа мишта нийсденнад, дуаен тIарча кертерча вIашдухьлеташка, кортамукъален къовсаме кертерча проблематика. Шоай овлаца, шоаш хьадоладенначара уж долх Ленина ленинцашен империалистически эксплуатаце дерригача дунен системе хьалхара къорг яьккхача дацлургдоацача шерашка.

Халача, цкъеза Iаьаш сийттача наькъегIа дIадода керда дуне дIаоттилга. ХIаьта а революце михо, ленински идеяша дIахо хьалдуз социальни прогресса пайусаш. ХIаьта цуица — адамлен дегондахо.

КПСС XXVI СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ— ПАРТЕ ЛЕНИНСКИ СТРАТЕГИ

Новкъостий! Ши бутт а баьннабац КПСС XXVI съезд хинна. Цун исторически лоархIам, шеко а йоацаш, тIа-тIа дукхагIа хоалургба парте оттаь планаш чакх ме йоах. Вакъда, тахан а йиззз бокъо я: КПСС XXIV-а XXV-а съездий стратеги ... ниць дIахо дегIабоалабеш XXVI съездо дика къоастадеш жоаш деннад 80 шерий доазонашка вай общественна, вай халкъа хьалхашка эттача кертерча хаттарашта, аьнна ала.

Ленина массаза а беагалдаьд социализм хьалъяра проблемашка реалистически долаш дар эза, новаторски хьежа де дезилга. Цо васкет даьд вайга, Ленина дешаца аьлча «хургдар кхера а ца кхераш ха, из чекхдаккхара тIаберзабаь практически болх майрра бе» торо луш йолча Маркса революционни теорена тешаме хила. Алхха цу тайпара, ленински хьисапе теоретен практикагеи хьажара хьале хилар XXVI съезд, цо яьча выводий хьисап.

Ленински хьисапе кIоарга отта а йир къоаста а йир съездо дегIаенача социализмана чIоагIа эпаш йола экономически - социально-политически проблемаш — коммунизмага бодача наьнъа тIарча закономерни, исторически йIаьхача хан-юкъа проблемаш. Из дарца советски коммунистий съездо лоархIаме дакъа юкъедихьар коммунизм хьалъяра марксистско-ленински теорей практиканеи, тешаме оринтираш елар тIадоагIача дукхача шерашта. Парте кулгал лувцаргда царех шийн берригача балха тIа. Уж оринтираш зоте а элаш кийчъергьа партийни программа керда редакци.

XXVI съездо дIахоихьар советски наьха хьал-торо айярца дувзаденнача дукха тайпаш долча декхарашкахьа экономика кхы а чIоагIагIа тIаерзаяр. «Къаьстта волча сага, цунна эшарийи хьаштийи къаьстта йоакхо яр, — аьннад КПСС ЦК Отчетни доклада тIа, — парте экономически ниць дIаболалуи чакхбоален моттиг».

Из принципиальни установка кхоачашъеш я хIанз оттаеш латтача халкъа эша товараш хьадаря цунна гIулакхаш дари дегIадоаладаре программа тIа.

Укх нарарча пятилетке, шоана махарра, оттадаь да «В» группа отрасленн дегIаяр довзаш долча тайпара сихделга. ХIаьта дувцар дац дукхьал акценташ дIа-юха яхарах, средстваши низаши механически дIа-юха декъарах. ГIулакха чулоацам ба, иштта ала мегаргдале, тылаш хьетIаозанза яргйоацилгах, хIаьта кха а ца соцаш коммунизм хьалъяра дерригача лостамех дIахо дIахьалхашкахьа дахарах.

Парте эггара боккхагIа лоархIам бу лаьрхIа продовольственни программа оттаяра а чакхъяьккхарa а. Иниш ме худ лоацагIча хана баха нах продуктаца хадданза Iалашбар — иштта оттадаьд дош, иштта да де лерхIар. ХIаьта цунга кхачара кертердар юртбоахама производство, агропромышленни комплекса деррига доакъош ма-мента дегIадоаладар да. Юрта боахам айхагIа бувза беза продукци дIаоттаяь лоаттаеш а чакхйоаха а йолча отраслеца, хIаьта иштта торговлеца. Кхьача денаьца аьлча юртбоахама продукци дукхагIа яьха ца Iеш, ялата, дулла, баьцадаррий, сома хIара килограмм ца йоаш потребителага дIаккхоачаргйоалаш дIаоттадае деза гIулакх.

Из декхар — лоархIаме а доккха а. Наьха хьашташ хадданза дегIаух. Цу тIа а деррига а цу сахьте дулац. МоллагIча балха тIа цхьадар тоаде, кхы тIа а хьаде дезаш хул. Бокъонца гуш да, продовольственни программа кхоачашъяро дIадех къаьстта уйла елга, тIегIертта а де лерхIачоа тIаберзабаь а болх бар. Цо дIадех моллагIа а бехктокхам ца хетилга, мелал, ведомственни дIа-хьакъастар а боахам делабе ца хир а сихагIа дIадаккхар, керда, лер яккхаза дола наькъаш майрагIа лахар.

Кхетадеш да, новкъостий, халкъа хьал-торо айар чIоагIале лувцаш хила деза чIоагIача экономически лардах, халкъа боахама деррига доакъош сбалансированни долаш дегIаахарах. «Довл даран политикая еррига говзал латт, — хьайхад Ленина, — керттера низаши уйлен шийн ханнахьа чоте эца а мичахьа хьагулде деза а харах».

Ленински методологе яхар деш, КПСС XXVI съездо парти, советски халкъ тIахьийхар шоай керттера низаши уйлен общественни производствана интенсификаци яра, балха эффективности дикали айяра, Iилманехнически прогресс сихъяра тIадерзаде. ДегIадахнара керттерча дакъе интенсивни наькъа тIа довлар — из да хано дIадехар.

ДIадодар кIезигагIа а долаш хьахулар дукхагIа — из да вай де гIертар. Цох латт съезде кхайкадаьча: «Экономика кхом беш хила еза!» яхача лозунга маIан. Дувцар да боахам дикагIа лелабарах. Цо дIадех хьалха хьахинна дукха оамалаш, стереотипаш йохаяр, эггара хьалха дукхала хьокхамашна кхача гIийртаче, дикаладарий мах ца баьча уйланцарен практикацарен хьадда хьахадар. Дувцар да боахама хIера звено а из еррига ше а ритмичаю, вIаши дагаювлаш, ца соцаш болх беш хилийтарах. Из — тIайоагIача хан-юкъа йолча парте экономически политика лоархIамерча установкаех цаI.

Новкъостий! ДегIаенача социализма хьалашка экономика дегIайоалаелга дагадоха йиш йолаш дац демократи дIахо эргайоахаш тоа ца йича, къахьегамхой саккхетаи инициативеи ай ца йича. Цхьан дешаца аьлча, общества социально-политически духовни прогресс ьынна цIи мел йоаккхар доацаш.

Чакхъяьлнача съездо къоабалдир «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхачалца а СССР экономически социальни дегIайоалара керттера лостамаш». Цу документа цIи а символични я. Цо белгалдоаккх экономически дешашца социальни хьисаперча декхарашца айдха бувзам болаш хьежилга. Мехка кхоанара ди алха экономически Iилма-технически потенциал лакхъярах, советски наьха хьал-торо тоаярах латтта ца Iелга гуш я парти. Цул кIезигагIа лоархIам болаш дац общества социально-классови кьаман структура дIахо дегIайоалаяра декхар а.

ДегIаенача социализма хьалашка чакхъовл Iалаьмате боккха социальни а политически а лоархIам бола процессаш. ТIа-тIа социальни цхьан тайпара хулаш латт советски общество, айхагIа вIаши гаргаухаш латта болхлой класс, ахархой, интеллигенци, деррига къамаши народнослаши, дегIа а ух, чIоагI а лу советски халкъа юкъара пачхьалкхел. Уж деррига хувцамаш дIачIоагIдаьд кердача СССР Конституце тIа.

Съезде Л. И. Брежнева оттайир лоархIаме теоретически положени: общества классаш йоаца структура хьахилар керттерчея дукхагIчех даьнъе чакхдаргда дегIаенача социализма исторически юкъа. Из вывод дукхахча хIаман декхарийла еш я, новкъостий. Цо наьъга хьахьокх хьетIадоагIача шерашка парте социальни политика сенна тIаерзаь хила еза.

Цу политикаца доагIаш да, къаьстта нах кIезига бахача районашка а деш, сихдаь нах чубаха цIенош, культурно-бытовой гIирсаш хьалделга; вIамига квалификаци йолаш кала физически къахьегам кIезигбелга; алалеши пенсеши лакхделга; распределене еррига сфера эргаьннэха тоелга. Цу дерригача дешаех, хIаьта уж юкъарчал доацаш миллионаш а миллионаш а болча нахаце дувзадена да — парте лерхI пачхьалкхен лоархIам бола дешаш. Цунга хьехика ледаде а деза уж.

Социальни сферера хувцамаш юкъарчал доацаш политически надстройкаца дувзаденна да. Парте кулгал а деш, геттара хьинаре дакъа лоацача профсоюзаша, комсомоло, къахьегамхой кхыйолча объединенеца советски политически системага йиш хулайт тайп-тайпарча социальни группай хьашташ чIоагIагIча бесса теркалде, вIаши тарде, уж еррига общества хьашташца, коммунизм хьалъяра декхарашца нийсде. ХIаьта, кхетадеш махиллара, советски политически системо общества тIулакхашта хIара денна довл дара тIа тIа дикка дукхагIа бола къахьегамхой реальни маьесувз. Цох латт вай низ, вай дIахо а толамаш доахаргкхарах бола тешам.

КПСС ЦК Отчетни доклада тIа парте экономически социальни декхараш вIаши цхьана дувз керда сага хьалкхеварца, саг массе а оагIорахьара дегIавоалаварца. XXVI съезда документаши решенеши къаьгга сенца белгалйоал аьлча, уж беагалйоал юкъарчал доацаш къахьегамхошта хьаштдола дешаш дукха оттадарца, съезда идеяш, положенеш хIара сага, цун хьашташта, уйлашта, дагалаттарашта тIаерзаь хиларца.

Советски наха пергIатте а доагIача тайпара а беха, толаме къахьега новкъарле еш мел долчунца мацар боацаш къовсам доаттабарах дIакъоастаде йиш йолаш дац парте гуманни лерхIарши политикен.

«...Еррига организацийни, финансови, юридически средстваш, — аьннад новкъоста Брежнева, — дер дайна лелара, кхеаш нийдара, базар яра, къа ца хьегаш пайдаш дара, моллагIча тайпара ккийда а социалистически доалахьенца тIаккхуедаре до.

(Чиестедоалар 2-ча оагIо тIа).

ЛЕНИНЦА НИЙСДЕШ, ЛЕНИНСКИ ХЬИСАПЕ БОЛХ БЕШ

(Чакхедоалар. Доладар 1-ча оагIув тIа).

ла деррига Iургаш чIоагIа дIаньовла деза», КПСС ЦК тешаш я практически гIулакхаш чакхдоахача хана ерригача партийни комитеташ, ерригача пачхьалкхени общественни организацеша цу указанех когтIортилга ер хиларах.

Уж, чоалхане дац ала йиш йоаца дешаш дувцача хана, съездо белгалдаьккхар, уж кхоачашделга керда саг хьалкхевар а санна социально-экономически политика чIоагIача лардах когтIортилга еш хила деза, аьнна. Негативни явленеех наьха сакхетам чу «дIаяхача замах юхедиса тIехьадиса гIулакхаш» лоархIаш хилча, теркал ца деш дусаргда цар бахьанаш тахана практике, уж е кхыболча болхлой бехкагIа леха дезаш дола кхоачамбоацараш. ТIаккха уххаза дешаца кхетам баларан вахарца кхетам баларан юкъера бувзам хадаргда. Из хилийта йиш йолаш дац.

Съездо дIадийхар идеологически, политико-кхетам балара болх массанахьа а наьха, цар къахьегамех бакъ йоаккхо ярца хьаллоацилга. Нагахьа санна производства духьа, е кхыдолча бахьанех наьха йоакко елга шоллагIча плане тIехьашка доаккхе, тIаккха бухсоцача кхаьчача наха хинна ца Iеш, производствани шийна а зе хул.

ГIулакх ленински хьисапе леладаро сага йоакхо ярца, иох тешам боларца, доагIар цIенхаштта хьадехарца вIашш тарду. Парте иштта леладу из гIулакх. Дерригача шийчу маIаяца, берригача шийчу лоацамца хIара сага дикагIа йола самалаш хьагучалхаре, инициативана никъ хьабеллара, хьаьналча къахьегама сийло вийра тернам тIаберзабу съездо. Сег мишта хургва, цо мишта къахьегаргда — цуига хьежжа хургья вай общество а. Из ленински уйла я парте дилла ларде лийцар а, луацар а..

Новкъостий! Бизва бIубенна ала йиш я съезда решенеш, цуи идеяш алхха коммунисташа ялъ ца Iеш, бакъда берригача наькъаегамхоша а къоабалъяьй, аьнна. Уж решенеш хIанзле кхоачашъе дIайолаьй. КПСС ЦК-ни СССР Министрий Советен социаш тIа белгалдаьд промышленностен энергетикан цхьадола доакъош дегIахкувлара ходамболлаш дола гIулакхаш, Российски Федераце Нечерноземни Центрально-Черноземни районий юрта боахам айбара кхытIа де дезар кийч а дарь чакхдоаккхаш да, боахама доал дара дакъера Советий бокъонаш шеръяьй, болхлой, гIулакхерча наьха, колхозхой вIамагIа дола пенсеш лахду, бераш долча ноаношта дукхагIа новкъостал дергда.

«Эффективно а дика а болх бе» яхача девнзагIа йолча съезд чакхъьякхачул тIехьагIарча Ерригсоюзни социалистически яхьаге ина болаш боагIа.

Дукха да йоацаш укх шера хьалхарча квартале халкъа боахам дегIабоалабера кхетеш яьй. ВIарча хьаийцача уж во яц. Продукци арахецара, къахьегама овсарле лаккъара, лоархIамегIа йолча тайпай моделеш арахецара план тIехкхоачашъяьй мехка промышленносто.

XXVI съезда решенеш кхоачашъеча белгалара дакъа лоац Ленина цIарацара хада йиш йоацаш бувзам болча города — Москвай коммунисташа, берригача къахьегамхоша. Советски Iаьдала эгтара халагIча хьалхарча шерашка уххазара цо кулгаьдаьд партенеи мехкаи. Укказа Ленин дукхаза хинав фабрикашка а заводашка а, болхлошца веттавеннав, царка хьалхашка къамаьлаш даьд. Ленин тешаш хинав «кхыча городий болхлой шоашта тIехьа боагIаргбола» образец московски пролетарех хургхиларах. Ленина васкета тешшаме бола тахана москвичеш, Московски партийни организаци коммунизм хьаьаъерий хьалхарча мугIарашка латт.

Боккъонца дола къахьегама цIей хилар Ерригсоюзни ленински субботникех. Къахьегамхошта хетар теркал а деш, субботнике даьккха ахча ноанали берали лораделга дIахо тоадара, белгтала аьлча, бераш ду цIенош, деша даха ха йоацача берий учрежденеш хьалъяра, хIаьта иштта тIемен къахьегамен ветеранашта медицински гIулакх дара хьожаде лаьрхIад. Шеко йоацаш ала йиш я, цу гIулакхашта ахча хьожадара субботнике даькъа мел лаьцараш раьза хургба, аьнна.

Новкъостий! IалалъматегIа боккха теоретически практически лоархIам болаш да парте XXVI съезда ларде улла политически документ — Леонид Ильич Брежнева яь КПСС ЦК Отчетни доклад. Вай дегIаахара хIара проблема реалистически, боагIача боараме, корта болаш, хIаьта цуница цхьана майрра а новаторски а хьисапе оттаяра образец я из. Центральни Комитета Отчетни докладо, съезда решенеша берригача коммунистий, берригача советски наьха хьаькъалга творчески болх байт.

Съезда итогий лаьха мах беш дола дукха наькъаташ ух КПСС ЦК. Парте хьаькъалах бIубеннача цу наькъаташ тIа баркал оал КПСС Центральни Комитета, цун Генеральни секретаре Леонид Ильич Брежнева. Каьхатий авторашка иш а юха а дувц «ЗIамига лаьтта», «Юхаденйдалар», «Целина» яхача Леонид Ильича книжкаех Аллха дагалоацамаш бIаргадайна ца Iеш, цар тIа царна эгтара хьалха гу дIаяхача ханарга урокех, вай тахан ерча а кхоачарча а гIуланханта юкъарчал доацаш доагIаш дола дийна, мIоаргга, дог-цIена къамаьл. Цар тIа царна гу ленински хьисаперча коммуниста вехара а балла а масал.

Шийх халкъа, шийх парте тешшаме вол — Леонид Ильич Брежнев тIема шерашка а машара хана а коммунист-ленинец хила веззача, эгтара халагIча, мехка вахара овлан тIара дешаш къестадеча хиннав массаза а. Новкъоста Брежнева уллув болх беш мел волчоа хов цун цIена дог-уйла доагIар чIоагIа дIадехиш хиларах, принципиальностах дIакъоастаде йиш йоацилга. ХIара доал чIоагIа уйла цо оттаде харца цхьана партийни решенеш кхоачашъелга вагтагIа мара ца хуьйча тайпара. ТIагIертта леладу цо. Цуна, кхыча цхьанена ца хоьча тайпара хов эгтара чоалхане гIа дола декъарош, кхоачашдара нах кхийтаде а, оарцагIбаха а.

Из мраз да, новкъостий, вай чоалханеча хана вай мехка хьашташ дуьнен арене лорадер Леонид Ильич Брежнев хилар, уж доттIача тайпара а чIоагIа а лорадеш. Планета дог-цIена мел долча наха хьалкхашка цун цIерах, цун балхах машарен социальни прогрессни политика, ше дIайолаючча сийIахьвоккха Ленин лаьттача политика символ хиннай.

Ленинца нийсдеш, ленински хьисапе болх беш Советски Союза Коммунистически парти дIахо йодача хана цу цаI мара йоацачен нийсачен политикана мутIахьа хургья, коммунизм хьалъяра наькъагIа доаргагIа ца йоалаш гIертаьй!

80-ча шерашта йола Советски машара программа

Новкъостий! 1918 шера, кхоьлача Советски республика цхьа шу а ца даьннача хана де а доагIаш доиккал а деш Ленина яздаьд: «...Вай, социалистически республика санна, империалистала йохадь, ейха ца хиннаяле а, империалистски тIема юкъе доаллаш а дисад, дерригача дуьненна хьалхашка машара байрах, социализма байрах хьал а айьяй». ХIаьта из байрах, мала чIоагIа вай хьалхьоаде гIийрта бале а, мелла чIоагIа халонаш вайна тIаьуттаь яле а советски коммунисташа лакка айяь лоаттаьй. КПСС XXVI съездо цIаьнка а хьаьекхар: Ленина парти арахьарча политике бIубенна ленински наькъагIа хьалхашнахьа йода!

Хоаш да, 80-ча шерий юкъе дуьнен халкъашта юкъера хьал цIенхаштта чоалхане даларца белгалъяьннилга. Кхохкам кIаьдбара наькъашка 70-ча шерашка карагIдаьннарех дукхадараш доаде гIерташ кхерам тIегуво империализма политико, эгтара хьалха американскиго. Герзаш Iоаделга соцаьнкха а гIерташ. Дашо вайна къувсаш дола НАТО гIоэараш гIерт социализманен капитализманен юкъе эгта тIема-стратегически нийсхо йохае, шоашта гIойле йолча оагIорахьа дуьнен аререра низаш хувца. Цу хана чIоагIа пайда ец машара гIулакха духьала йолча Китая арахьарча политиках. Из бахьан долаш кхохкам кIаьдбара наькъа тIа хьахиннай цIенхашттара дуьхьаленаш. ДIаяха иттшере юкъе хьаьчача хана кIезиг-дукха кIезигбенна хиннай тIема кхерам юха айбеннаб.

Кхеталуш да цудухьа мел чIоагIа теркам тIабахийта хьежар вай парте XXVI съезда. Яйтаргйий хьох вай воашта провокаци? Фу арга хьох Москвас, мишта иоп лургда хьох хьалхьоаде гIерташ Вашингтоно еча деклараценашен леладеча гIулакхаштен? Цу хьаькъеха уйлаш ен, цу хьакъехьа къувсаш бар доазол арахьа съезд хилалехьа хьалхха. ХIанз къувса хIама дац. КПСС XXVI съездо дIакхайкаьй дуьнен халкъашта юкъера кхерамале чIоагIъяра йола шерра конструктивни программа.

Кхохкам кIаьдбелга ма тахкийтар, герзаш Iоаделга юматохар, машар чIоагIбар дерригача халкъашта хьашт долаш хIама да. МоллагIча тайпара а ядерни тIом хьаро чот яь вагтвоацаш адамленна зулам тIаоттадергдар. Из хилийта йиш яц! Иштта да хIанзарча хана эгтара кIоматIа долча деша — тIемахи машарахи долча деша хьакъехьа КПСС леладеча гIулакхий маIах.

ХьалхагIа цIаккха а иштта чIоагIа сиха Iоадеш хиннадац долла хIама хIаланде тамашийна боккха низ бола герз. ХьалхагIа цIаккха а къоастаме дола дешаш е конфликташ къоастаяра цунах пайда эца гIертилга ерригача цивилизаценех кхыметтел вай планета тIарча вахара шийнех кхерам болаш хиннадац.

Уккхазара хьайоагIаш я шеко йоацаш йола вывод: термоядерни тIемага политика дIахояхьара динагIдола, кхы меттел «законагIа» доагIа хIама да яхаш хьежилга зуламе да. Тахан моллагIа а бехктоххаме пачхьалкхен дентель кхетаде декхарийла ва: низ сов баккха, ракетно-ядерни герз юкъедаккха гIертаро адамлен кхоаненах фу хургда ца ховча гIулакх кхоача деш хилар.

Цхьабакъда, хала хете а, Атлантикана дехьарчен сехьарчен цхьаболча политикаша еча заявленешен леладеча гIулакхашен хьахьокх из цар кхета ца деш хилар е кхетаде ца лош хилар. Цул совгIа. «Ограниченни», «дозированни» оалача ядерни тIема хьакъехьара хIамаш хьалха а доахаш уж гIерт ракетно-ядерни тIом хила йиш хиларах, хилча бакъахьа хиларах йола уйла наха чуйосае. Гой цудухьа, новкъостий, чIоагIа лоархIам болаш да термоядерни конфликта дергдолча зулама тIехьаленах дола бакъдар дерригача халкъашка бизача боаргагIа кхетадеш хилар. Из бахьан долаш КПСС XXVI съездо могаьнай тайп-тайпарча мехкашкара цIи хеза бола Iилмахой чубоагIаш йола ядерни катастрофа ца хулийталга чакхдаккхаза дардоацаш хилар хьохьокхаргдола дуьнен халкъашта юкъера авторитетни комитет вIашагIйоллара предложени.

XXVI съезда арахьарча политика программа бIарча хьаийна мах беча хана теркал ца деш дита йиш яц дуьнен халкъашта юкъерча гIулакхашкара КПСС никъ конъюнктурни лосташаш доацаш болга, цхьа шийх тайпара гоггa эгоистически гIулакхаш бахьан долаш лелабеш боацалга, моллагIча халкъа е пачхалкха дуьхьала берзабаь боацалга. Из берзабаь ба тIема духьала, милитаризма, неоколониализма дуьхьала. Из тIаберзабаь ба машар Iалашбара, дуьнен халкъашта юкъерча аренера деррига хьал тоадара.

ХIанз вай программа шерра юацаш я парламенташа, правительствашка, партешка, дуьнен общественносто. Цуина дуьхадена массаза дола хьоахаде безам бар са.

Гавия кхетар юкъерча боараме дола керда ракетно-ядерни средствашь Европе дIанийсьяра мораторий оттаяра хьакъехьа. Цу предложена гонахьа ца дувцаш фу дисад Малхбузехьа. ХIаьта укказа-м деррига а кхеталуш мадий. Нагахьа санна герзаш кIезиг дара хьакъехьа переговораш е хьа безам бале, нагахьа санна цIенча дег тIарен толаме чакхдаларг хиларах тийша волаши из де хьа безам бале дикагIа деший болаш бола герзий боарам болчча латтийтача, — переговораш йолча хьалда мукъагIа хIаьта а?

Европера ракетно-ядерни герзаш кIезигдара проблема къаьгта белгалъаь я дукха ха йоацаш новкъоста Брежнева Праге даьча къамаьлаш. Советски позице чулоацам латт Европейски континента тIа дукхагIа — кIезгагIа ала йиш йоацаш тIема нийсаш нийсдена хилар толха ца а деш цуи боарам гIена тIехьа гIа боаккхаш кIезигбарах.

Хоаш да. Европера тешам хилийтара де дезача гIулакхий зона шеръяра Советски Союзо предложени еннагIа. Барт бе кийча да вай тешам хилийтара де дезаш гIулакхаш Гаьнарча Малхбоале дIадоаржадара а. Бакъда. Пекине сов сихбенна вай предложенех пропаганда я аьнна. Цхьабакъда цу шерачен сатем боацачен зонера хьал тоадара проблема йолаш я хIанз а. хIаьта кхерамалегIа кхача гIертар из къоастаяра наькъаш лехара юстара вуьла йиш я яц.

Цхьаькта цхьа лоархIаме доал хьоахаде безам а ба са. ВIашагIкхийттача Штаташка тIатеIIа дувц: цу е вокх хоадам боллаш долча дешнех йола переговораш дуьнен халкъашта юкъерча проблемай ерригача спектоаца «ювзаш» е еза, яхаш. ВIалла а дукха ха яц хьалха хиннача американски администраце деррига а массадола хIама а чакхъялзаца фальшиви йолча «сага бокъоний» хьакъехьарча йоакхоаца дийзадар. ХIанз — керда «бувзамаш». Сенна накъа доал уж? Уж накъа доал, арга вай стратегически герзашта доазув оттадара хьакъехьа переговораш яра тIера теркам юха баккхара, конфликтни ситуацеш хьаллхьекра, духьал е кхычарга гIолла кхыча мехкий чурча гIулакхашта юкъе гIертара. Цу хьакъехьа дешйй Сальвадора даькъе Рейгана администраце политико неладер е шийх лоIамерча. бIоккхеш дIа ца кхийттача Афганистана дуьхьалара провокацеш?

Хьаьжаргда вай социалистически Польшана гонахьа леладу гIулакхаш. Малхбузехьарча цхьаболча дентелашка цхьан оагIорахьара кхохкам кIаьдбара проблемаш цу мехкара событеш дегIаяхкарах тийша я ала гIерт, вокх оагIорахьара — Польшерча хьала дестабилизаци е, кризиси гIулакхаш дIадоаххилга халагIа хилийта гIерт. Из — дукхаж цаIи леладаран кхы тайпен долаш а адмиторастически а позици. Польски коммунистий, польски къахьегамхоша хьаьлъяй чIоагIа йола шийх лоIамерча социалистически дакхе. ХIаьта писай вотало цар дIа я хепарчьяц. ДагадоагIийта безам ба са, халкъа Польша тешаме, царех тийша хила йиш йола доттагIий болаш хилар.

Дуьнен халкъашта юкъера атмосфера овланга тоае гIерташ, хоадам боллаш йола инициативаш уттаеш, Советски Союз ультиматумаш уттаеш яц. СССР вIалла а ала безам болаш яц: е иштта де — е вIалла а маде. Советски предложенеш — из моллагIа инициативаш юаца йиш йолаш а юаца езаш а йолча переговорашка, къамаьлаш, дарга хьехилга да. — дуьнен халкъашта юкъера актуальни декъараш кхоачашдара иштта уж наькъаргIйолаш хилча. Советски Союз кийча я дерригача боарамашца цу тайпара къамаьлаш дIа-юха де шин оагIорахьара США-ца, Францеца, ФРГ-ца, кхыча мехкашца а санна ООН Кхерамзлен Совета доазовашка а. Дукха ха йоацаш новкъоста Брежнева белгалдаьккха шийхиларе, из дека хана хьалхагIе цхьакича уеловеш оттаеш а дац вай.

Хоадам боллаш дола малхбузехьара гIозареш вайна кхерам тIатувсара меттаца къамаьлаш де гIертарех, кхохкам кIаьдбарен «шийлача тIемен» доазор тIарча цар кхерамеча балансированех аьлча, вай парте чIоагIа дIаккхайкаду: вай цхьалнега а зе дайтаргдац вай мехка а вай союзникий а законагIа доагIаш долча хьашташта.

Дуьнен халкъашта юкъера гIулакхаш тоадара тIатеIIа новкъостал де а гIерташ Советски Союзо лаьгIъяьнийтад фийлал. Цу хьакъехьа хоадам боллаш хьакхайнадьд XXVI съездо. Советски халкъа а цун доттагIий а машарерча вахара зоо чIоагIа чIоагIале. ХIаьта из вайга йолаш я — из деш дола Советски Гераашнара Низаш, из Варшавски Договора доакъашхой долча мехкий социини асжараш.

Советски машара программа кхоачашъелга цхьан шера лаьрхIа хIама дац. Цхьабакъда, мадарра аьлча вай программа хIанзаь а чIоагIа лоархIаме) гIулакх дешш я. Цо хьалхьаю дукха правительствашка цIаькхала а. кхы цIаькхала а дуьнен халкъашта юкъерча ираха дешаех йолча шоай позицей мах бара. Тайп-тайпара политически ориентаци йолча шеррача демократически тIема духьаларча кхий хьищар айдара йола стимул хиннай цунах. Кхохкадена латтача хьала кIалхара боалара реальни никъ хиларах бола тешам наха чубоссабу цо.

Новкъостий! Машар бехьан долаш лоаттабу къовсам социальни прогресс бахьан долаш халкъашка лоаттабеча къовсанах дIатохарах вIашагIъзбарах Ленина гуш хиннай тIемай. мехкаш дахара, царна низаш дара йолча империалистически политикана духьала чIоагIа духьале оттаяра реальни торо. Цу тайпара гIулакх тахан а вай парте дуьнен халкъашта юкъерча гIулакхашка тешаме ориентир хинна новкъостал деш да.

Вай парте машар безара политика органически ювзаш леладо паргIатон, демократе, къамаш шоай лоIаме хилара нийса гIулакх хьалланарца. Цхьаннена а цIаккха бакъде могаргдац Советски Союзо кхыча мехкашта, кхыча халкъашта деш дола гIо цхьа шийх тайпара кIал тийша болх болаш да аьнна. Цу тайпара бакъдараш доаш дац. Цхьабакъда долаш да кхыдола бакъдараш. Колониализмо даки духовни боадона кIаллоаттабе лийрхIача наха знанеш луш ба советски специалисташ. Къел тIалатташ хиначча моттигашка вай новкъосталца хьахул индустриальни аграрни центраш. Империализма Iоткъама низашта духьала латта халкъаш вай хьаллоацаш хиларо царна гIо ду шоай лоIаме хилар лорадара цу тайпарча интернационалистски ленински политиках доиккхал де бокъо йолаш да вай. Цунах вай доиккхал да а ду.

Американски журналистка Луиза Брайантэ еннача интервью тIа Ленина аьннад: «Тха правительство шоашта ма хетта ца хилар бахьан долаш динах тешаш тхоца гIулакх леладе ца тугаш йолча вильсоновски политика леларах Америкага цхьакиха хIама а кхоачаргдац». Хано хьахьекхад уж дешаш нийса хилар.

Пайда баргболаш гIулакх дац из — политика вахаре хилаза даргдоалачуница ца ювзаш лелаелга. Дуьнен халкъаш вIашн дагадуьлар, дIа-юха гIулакхаш леладар кхерамеча хьале оттаде тарлургда «дерригача дуьнен доал де», «дерригача дуьнен коммунистически правительство хьае» СССР гIерт яхаш доапар дувцаш хилча. Иштта кIийзе йоацаш я шийна тIехьашкахьа латтана Советски Союз а йолаш «дуьнен халкъашта юкъе терроризм» лелаш яхаш айнь гIар а. ХIаьта долчча тайпара аьлча, из гIар дIайоалаьраш гIерт цунца шоашта дагалаттар къайладахьа — къамаш кортмукъале бахьан къовсам лоаттабеча низашта духьала тIагIортам боаржабе.

Советски Союз чIоагIа хьалхоацаш я дуьнен халкъаша юкъара тIаийца нормаш ларьIара гIулакх. ХIаьта аьлха цудухьа кхыча халкъашта шоай урокаш тела, Азе, Африке, Латински Америке е дуьнен моллагIча моттиге а дале а цар кортмукъалена ра лоIам тоIабе бокъо цхьан цхьанне я аьнна хеташ дац вай. Дуьнен халкъашта юкъе боарам боацаш империалистий диктат, шантаж елга, низ болчар низ боацачарна дискриминаци елга чIоагIIдена лаьттача гаьна хьалхадIаяхача тал-заакъагIа адамле юхаккхоссаргйола «Поведение кодекс» вай тIазнац. Социальни прогресс юхасоцие а дIаккха а йиш йолаш яц.

80 шерашта лаьрхIа машара программа хьаоттаеш йола КПСС бIубенна я дIахо йодача хана а социалистически мехкий вежарашха йола союз чIоагIъяра. Вай парте дуьнен коммунистически болама интернациональни цхьоагIо чIоагIъергIйолаш, ерригача марксистско-ленински партешца новкъостий хьисапе дIа-юха леладу бувзамаш шердергдолаши кIоаргдергдолаши я. Герз Iоадара духьала, машара, социальни прогресс бахьан къовсам лоаттабара царца цхьана леладу гIулакхаш адамлен машара кхоане чIоагIъяра тIадеродаь да. Советски Союз хинна а хиннай, хург а я империализмаца, къаьнарча низашца къовсам а лоаттабеш дийхом вахар хьадара шоай нийсъ боккхаш долча хьаьнай тешаме доттагIа.

Машар дIа-юха дийкъа машар чIоагIбе хала да. Из де мел дIакхоачаргболаш я тIема духьалара боккъонца йола дерригдуьнен коалици. Цу тайпара коалици — утопи яц. Из — вахара хьаьуттаю машар бахьан халкъаш кхотадара, термоядерни тIом хьара бола кхерам цхьана дIабаккхара ца дича даргдоацача гIулакхаша. Вай мохк кийча ба кхыча социальни системацарча мехкашца, чIоагIа, нийсхон, демократически машар бахьане дог-цIена къахьегама ловш мел бараьца шерреа конструктивни гIулакхаш дIа-юха леладе.

Новкъостий! Тийо шу хьалха саг дукхьашха лаьтте тIаозача низах ваьна космосе шаьра. Эгтара хьалха лаьттан воIа космически лакхален тIара бIаргайнай вай планета. Из вар Юрий Гагарин, вай мехкахо, дерригача адамлен доиккхал. Космически дан-юкъ хьаеллара алхха нахо доавлачуи йоалув шердена Iамар. Кхы а йрагIа духьалъэттар лаьтта — наьха юкъара цаI хиларен из массане цхьана лорада дезаш хиларен уйла.

Ленина Даьхе, Гагарина Даьхе гIерт адамлен хьакъала боарам боацаш дола кхоачамаш дIаза цу сийлахьча гIулакхи тIадерзадаь хулийтилга Iалашде.

Шийх ерригача авторитетаца Советски Союза Коммунистически парте XXVI съездо чIоагIду: советски халкъа машарцара лоIам, из кортмукъален идеалашта тешаме хилар лорзагIдовккхалургдолаш дац!

Балха тIа ленински стиль леладара тIехьа

Новкъостий! КПСС XXVI съезд чакхъьяьначул тIехьагIа хIина хьакхоллара боарзача балха, безамеи чоалханеи болча балха юкъмоттиге я коммунистий парти, Ленина парти.

Советски общества кулгалдуш лостам телеш низ хилар парте лерхIаш шийх привилеги хилар санна. Из цунна оалаш цхьа моллагIча декретаца. Из яьнхий къахьегача наьха ирах бахьан шеца кхоеш лоаттабаьча къовсаме. ХIаьта коммунисташа дика кхетаду: сийи влияни массаза а аьнна луш ца хилар. ХIара дийнахьа, хIара шо ета решенеца парте хьоькха еза общества кулгалдара йола шийх бокъо. ХIаьта КПСС-о из толаме деш а да.

Парте шийх мугIарашта юкъеоз болхлой, ахархой, интеллигенце дикагIбола викалаш. Общества Iомьча опыта, цун духовни низа аккумуляци ю цо, халкъо дIадехараш, хьашташ, дагалаттараш хьадача политика меттала доах. ХIаьта цудухьа йиш хул Ленина партега керттера двигатель, коммунизм хьалъеча коллективни бахьча хила. Из иштта хилар цIаькха а чIоагIдир КПСС XXVI съездо, ленинций парте съездо.

Съездо белгалбаьб стратегически никъ. Бакъда, цо, хоаш махиллара, шийх декхар да аьнна лерхIацар практически балха тIа хьаувтту эзараш а эзараш а хоадам боллаш долча каттарашта жоп далар. Цу тайпара жопаш лахар — ерригача боарамашкарча партийни организацей декхари гIулакхи.

ХIанз дукха ха йоацаш чакхъьяьний XXVI съезда итогаш юацаш хинна партийни активаш. ХIаьта геттара дика хет цу активашка тIагIертта динагIйола, пайданегIйола решенеш лехаш хилар. хIаьта решенеш моллагIа а ца хулийташ цу района, цу даькъа белгалонашцен спецификацен тарьеш тIайийлилга. ХIаьта цу тайпара хила доагIаш а да съезда решенеш хьаллоацилга — гIулакхаца хьаллоацилга.

Вай планаш кхоачашъяра, мехка вахара боккхача лоархIаме да партийни, пачхьалкхен, боахама аппарата ерригача звеньяй балха тIа ленински стиль чIоагIъяр. Шоай опытага диллача а, хIаьта иштта кхыча опытага диллача а советски коммунисташта хоаш да, моллагIча тайпара даьйна а ленински нормаш тIара лорзагIа доалара доиккха зе доалаш хилар.

Ленина дIадийкарех эгтара лоархIамегIа дар хIама дац аьнна да — нахацара бувзамаш шердари кIоаргдари. Цу бувзамашка — парте низ влияни хьанийбу хьаст. Цар лу кердадар хьалахаран хьаллацарай хуаца йиш йоана кхоачамаш. Цар лораву нийса боацача, харцахьарча наькъах. Уж бувзамаш — нийса йола решенеш тIанийяра эгтара хьалха хиланза даргдацар.

Дуккхача таккилгех парти юзаенний наха эшарашца, цар уйлашца. Царех я хьайийла партийни собранеш а, коммунисташа къахьегамхоша хьалхашка ду къамаьлаш а, партийни комитеташка ухха письмош а, лоархIаме партийни пачхьалкхени документаш халкъо дувцар а.

Йиза бокъо йолаш ала йиш я: халкъа вахара низ партена дика холуш хилар. ХIаьта партии дика гIерт нахацара бувзамаш эргадаха, оалаш махиллара, уж тIех чIоагIа хилийта, общество гучадоала эргалонаш, керда хиленеш теркам тIабахийта йовза. Уйлай дийнача кхьахаца парти низаенний вахаца, нах — партеца.

Доал бе деллача партех дукха уйлаш яьй Ленина. Коммунисташта цо чIоагIа кертагIдоахаш хиннад карагIдаьнначох курал-сонтал е ца йоагIилга. Парти шийх гIалаташ терналдеш хилар — из шийх класса, къахьегамхошта хьалхашкара шийх декхараш цIенхаштта, гIулакхаца кхоачашде дезал дIакхоачаш хилар хьагойтара керттерча критерех цаI я, яхаш хьийхад цо. КарагIдаьннач доиккхал дар хьакъал мекъалга доиккхаргдолаш хилийта йиш яц, балха чIоагIа тIаккхуьш хиларца цхьана ше даьчох кхоачам хетаргбоаца уйла хьахилийта еза. «...шийна карагIдаьнначун критически мах беш хилар.,— яьхад Ленина,— шеко йоацаш эшаш я моллагIча дийнеп яхаши йолча партеяз. Шийх доиккхал деш йолча оптимизмал нийрчагIа хIама дац». ГIулакха а ше даьчун а критически мах бар — цхьан метте ца латтара хилаза даргдоаца хIама. дIахьалхашнахьа ухургхилара йола гаранти.

ХIанз мехка дIахо хьош да XXVI съезда решенеш дIайозанийтилга. ВIарча хьайдача из гIулакх во лелац. Бакъда, къайлле е ягIаш цхьаболча партийни боахамен болхлой, хIаьта царна тIехьа журналисташ а чIоагIа ловш хул дукхагIа толамехи карагIдаьннчохи дувца. ХIаьта наха дагайоахна, проблемаш, халонаш дукхагIйолча хана юкъ-юкъе хьоаха мара яц.

ХIаьта вахаре вIашш уллув нийсъу дика дар а во дар а, дог — гIоздоаккхар а балаене дар а, толамашца цхьана ледарлонаш а хул.

Бакъдер — партийни оамал я. Укказа бакъахьа хургда новкъоста Брежнева дешаш дагадохийтача: «ЧIоагIа лоархIаме да пропаганда ирача темаех къехкаш ца хилар, низтIъала да аьнна оалаш дола дешаш хьеде икераш ца хилар».

Вайна карагIдаьннарех вай коталонаш вайгара сага дIайоахаргьяц. Бакъда, халонашш чоалхане гIулакхаш вайна хьалхара чакхдаха сага воагIаргвац.

Балха тIа ленински стиль лелаелга дIаньоастаде йиш яц парте чура демократи дегIайоалаяра даим еча йоакхонах. Ерригача партийни организацешка хIара коммуниста оал дика хоаш хила еза. Ерригача хоржаш йолча партийни органашка дика холуш хила деза хIара бюро е партийни комитета члена деналера гIулакхаш. Мадарра аьлча, цхьана, барт болаш болх беш хилча аьттув боал динагIйола решенеш хьалаха. ХIаьта моллагIча рангах волча кулгалхочун авторитет а совйоал из тайп-тайпарча хетарашка задувгIа хоаш хилча: ихеметтел цунна хетаж долчунца из вIалла тарлуш деце а.

Общества политически кулгалдара Iилма ше оттадеча хана Ленина къаьстта чIоагIа терно еш хиннай гIулакх вIаштIехьдеккхара дешай. «...боахам хьалбара беча балха тIа, дукхагIча даьгье организаторски балха тIа, — яьхад цо, — цхьаькха хIама де йиш яц цхьа тохавларех, тIагIортарех, антузиазм гойтарах. Эгтара йIаьхагIча хана, дукккача шерашта лаьрхIа болча организаторски балхо мара кхоачадергдац вай укказа боккъонца йолча коталонга». Иштта яьхад Ленина 1920 шера. ХIаьта из къалургдолча бакъдарех дац.

Организаторски болх толаме лелабара чулоац гIулакх дика доаггш хилар, де дерзIачунга кхача гIертар. ТIадиллла гIулакх кхоачашдеш хилар, инициатива хилар. Организаторски балхаца тарде йиш яц алхха администрированни елга, корнагIвалщиен сихен хулча, гIулакх вIаштIехьдаккха доагIача метте вайда боаца дукха къахаташ кийчделга. ХIаьта, шеко йоацаш да, гIулакх ленински хьисапе вIаштIехьдоаккхилга цIенхаштта дисциплина ца хилча де йиш йоацаш долга. «...иштальа санна вай цIенача дег тIара болхлоштей ахархоштен дисциплина хьехе вай воашкара дIадоладала деза», — аьннад Ленина.

ГIулакха толам Iалашбу нах нийса хьахаржарцеи тIадиллар кхоачашдара тIахьожам лоаттабарцеи. Хеталу, цу ленински дIадехаво яхар де сел чоалхане а дац аьнна. Бакъда, халахете а, деррига а кхыча бесса дерз. Цхьаькха тIанийца решене гIумар чуйоэшшаш санна хул. ТIаккха хьалха лыр санна ираш кхы а кхы а хьае болалу. Решенеш-м Ленина маалара «хозахеташ кхана хьежар тIа кхача кийч».

ТIадиллар кхоачаш миштаду, бакъдар аьлча, толамийн гIаьратийн бе боала ца хеташ регистраци яга дига йиш яц. ЧIоагIа объективни ма дарра доаде а доацаде ца, боаш болча тIахьожам чулаца безза деррига а чоте а нийса болх дикагIа вIаштIехь бакъхара до могадеш дараш. ТIаккха из боккъонца бола тIахьожам ба. тIаккха из гIуланка тара дар а доацаш гIулакх ше да.

ХIанз партийни мугIарашка 17-е ахх миллион коммунист ва. Из сийлахь-боккха низ коммунизм хьалъяра эгтара тайп-тайпарча участкашка шоаш ца кхобеш болх беча талант йолча кадрий боккъонца йола гIир я. Парте авторитет Iалалъмате боккха я. Из лорае а алсамъяха а еза.

ХIаьта цудухьа, XXVI съезда уналенашка хьежжа, Центральни Комитето дерригача боарамашкарча нахрацнара хьадеха доагIар чIоагIагIа хьадех. тIагIертта айю партийни аппарата балха культура, Iалашду цуна юкъе керда низаш ухилта. ХIаьта, шеко йоацаш, парте чIоагIа хьадех партийни решенеш кхоачаш ца ершара. тIадиллла гIулакх бехктокхам ца хеташ леладерашкара, шийгарча общественни а гIулакха тIарча а хьалах зуламе хIамаш деш пайда нийбечаргара, партийни этика телхаерашкара.

Новкъостий! Советски наха я, доавол дехьарча вай доттагIаша а вай Коммунистически партех еза а езаш оал Ленина парти, ленински парти. КПСС XXVI съездо цIаькха а цIаькха а тешавеш хьахьекхар деррига партийни вахар, партийни кулгалдара стиль методаш вайнига ленински принципаш тIа латтилга. Парте, ерригача советски общественноста вахара организаторски, политически, теоретически балха творчески лард я марксизм-ленинизм.

Революционни балха опыто, социализми коммунизми хьалъяра опыто вай Iомаду догматизмана уйла тIехх санна чIоагIъялара духьала, кийча йола схемаши шаблонаши уйла тIа ца йохийташ юкъекхахьара духьала хьаьда дувла. Марксизм, белгалдаьд Ленина, — догма а йоацаш гIулакх дIадахьара кулгал луаца дезар я. Ленина мутIахьа хилар — из да вай парте хьакхеллачун теоретически а практически а балхана хинна творчески гIулакхаш кхетадар. Ленина мутIахьа хилар — из да вай революционни хьехам аьттехьара а «аьрдехьара» а мичча бесса харцбенихха гIертара духьала къовсам лоаттабар.

Сихха дIадода вахар. Къоастальъьккхача проблемай метта йоагIа шоаш къоастаяргa хьежа кердаараш. ХIаьта селхан нийса хиннар кхоана нийса доацаш хила мег. Уккхазара хьадоагIа — керда явленеши процессаши шийх хаинахьа ца эийча, ца хааеча, цар анализ ца йича, хьагул ца йича, практикана керда теоретически ориентацеш ца йича ягъац.

Иштта болх баьб Ленина. Иштта из де Iомальй цо парти — болхлой класса атакующи авангард. Из тайпа парти, кердача тайпара революционни парти хьакхоллараи чIоагIъярай тIехьа лоаттабьча къовсаме кхы а йизагIа хьаеллаелар российски дуьнени пролетарната кортамукъален болам вIаштIехьбаьккха а цун баьчча а хилара тарра йола Ленина ерриге оагIош. ЦIаькха а цIаькха а йиза бокъо а йолаш ях вай: парте гIулакхашка а цуниа карагIдуьларашца а дIахо яхаш а котъювлаш а я Ленина гений.

Ленински парте хилар — доиккха сий а, боккха бехктокхам а. Творчески дог-уйла айдеина хилар, доши гIулакхи цаI хилар, инициативана бола шерра никъ. тIанийца решенеш чакхйоахача тIера ца воалаш дисциплина леладар, шийгара доагIар хьадехаш а цу цхьан хана нахах техмашш къалетамен хилар — из васкет даьд Ленина ерригача партега, хIара коммунистага. ХIаьта вай парте, цун Центральни Комитето чIоагIа лорав ленински принципаш. Из я из балха ленински стиль ю йоакхо. Из да из Советски Союза Коммунистически парте массаза кхоачашдергдаьча ленински васкетта тешаме хилар.

* * *

Новкъостий! Владимир Ильич Ленин вай 111 шу дизар белгалдоаккхаш вайна цIаькха а цIаькха а дагаух ленинизма исторически лоархIам.

Ленинизма аттаве — социалистически общество, хьалъяр, хIаьта Советски Союзе коммунизм хьалъе дIадоладалар, социализма дуьнен система хьакхоллар а дегIайоалаяр а. Ленински революционни хьехамца дувзадена да капитализма цитаделий хьал овлан тIара хувцам бола болхлойи коммунистически болам цахаддаш дегIаахар. Ленински идейи низа влияни хьагойтар колониальни империи йохаро, халкъагIа тоIадаь. Iоткъама кIал даькха итташ къамаш исторически балха юкъеозаро.

Дуьнен тIера хьал чоалхане дац алара, цул идеалашца ира тIера бац коммунисташ. Капитализм хIанз а низ болаш я. Неоколониализма методех пайда а эцаш, дуьнен халкъашта юкъерча монополех когтIортилга а еш капитализма керттерча центраша дIахо а эксплуатаци ю «кхоалагIча дуьнен» дукхагIа долча мехкашта. Империалистически низ-Iоткъам, социальни конфликташ, тайп-тайпарча къамаш динеи группашта юкъера къовсам чоалхане вIашн бувзабаларо цIенхашттa дестабилизаци ю Азе, Африке, Латински Америка дукхача мехкашкарча хьала. Ирлуш йоагIа глобальни проблемаш, цу даькъе вIашн хийра даьннача, социально цхьан тайпара доацача дуьнен тIа Iилман-технически революце хьераш а йолаш.

Иштта я вай хана чоалхане, вIашн духьала йола, къаьнадари кердадари вIашн духьалдаларе реальносташ. Цу къовсаме вай, хоаш ма хиллара, кердачун оагIорахьа да. Дуне дика хила йиш хиларах а хилазза дарг ца хиларах а тешаш да вай. ХIаьта вай, коммунисташа, ленинцаша из дикагIа а хулийтаргда.

Деррига къамаш социализмага кхоачаргхиларах, бакъда хIаралдар цунга шийх наькъагIа кхоачаргхиларах йола ленински уйла дуве тIатIа социальни эрденикаре наькъа сердал тала седиъа хила а хиннай, хIанз йолаш а я. XXVI съезде революционни низаша бахкийтараша деча къамаьлашка ладувгIача хана вай цIаькха а цIаькха зийра ленински теоретически тIехьленая, хоабамболлаш долча а цхьатарра доацача а политически хьалашка къовсам лоаттабара формаши способаши хьахоркача хана ленински методологи юкъехувларах ха а хоаш пайда эцаро мел дукха хIама лу. Укказа боккъалдар аьлча, историческа творчества, наькха историческа самодеятельность гойтара Iалалъмате йоакха моттиг я.

Мадарра, аьлча, массаехьа а массаза а социализм ленински интерешка хьежжа кхетаеш яц, бакъда, социалистически идеяши идеалаши массе моттиге дIаяржаро хьагойт капитализмо шийна дискредитаци яьлга. Халкъаша кхыча тайпара никъ лех, долче, гайна е ганза Iилман социализмага кхоачаргда уж. Маркса гени Ленинга и кхоачаргда.

ХIанз социальни прогрессага кхача гIертар дерригача дуьнен тIа чIоагIа машар оттабара тIехьа лоаттабеча къовсамах дIакъоастаде йиш йолаш дац. Цудухьа машаре дахара ленински идея социализма арахьарча политика кIийле я, машар безача дерригача демократически низаша дIадехар да. Кхерамеча шувна йистера дIадовлар, ракетно-ядерни катастрофа кхерам дIабаккхар — из дIадех халкъаша. ХIаьта вай, ленинцаша, де йиш мел дар дергда адамлен кхоане кIалхараъяккхара.

Социальни прогрессага долха наькъаш белгалдар, машар чIоагIбара гIо дар, цу сийлахь-доиккхача лерхIараш тIехьарча къовсаме къахьегамхой кхотабар, вIашагIтохар — иштта я ленинизма дог-цIена, гуманни миссе.

Ленинизм — вахар эрдаилкхара символ. ХIанзара дуьне дегIаух Владимир Ильич Ленина выводашка а гаьнагардар гуш цу лакачунга а хьежжа.

XXVI съездо цIаькха хьахьекхар: цхьанкха а хIамо лоарзагIа доаккхаргдолаш дац вай парти, вай халкъ ленински васкеташта тешаме хилар, Сийлахь-боккхача Октябра исторически карагIдаьннараш лорадараш дебадаран кийча хилар.

Даькъала хийла ленинизм — дерригача мехкашкарча къахьегамхой кортамукъален къовсама байрах!

Даькъала хийла машарен халкъашта юкъерча доттагIален ленински политика!

Сийле хийла Советски Союза Коммунистически парте — Ленина а ленинций а парте!

Сийле хийла советски халкъа — коммунизм хьалъечоа, сийлахь-доккха ленински гIулакх дIахьаьчоа!

* * *

К. У. Черненко докладага чIоагIа теркам тIабахийта ла а дийгIар, дIаьхдаь тIоараш детташ из дукхаза наькъагIа а хьалар.

КЪАХЬЕГАМО СИЙ ДОАККХ САГА

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо иттлагІча пятилетка задании социалистически декхараш кхоачаддеча толамаш дахарах СССР орденаши медалаши еннай СССР бувзама министерства предприятейн организацейн балхлой, инженерно - технически балхахой, гІулакххерча наьха группана. Царна юкъе Нохч - ГІалгІайчене гІолак:

КЪАХЬЕГАМА ЦІЕЧА ВАЙРАКХА ОРДЕН

Алиева Тамара Магомедовнана — Грозненски почтамта почтальона.

Малыхина Вера Георгиевнана — Грозненски междугородни телефонни станце инженера.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Албиев Закре Артаганювича — бувзама Малгобекски районни узла отделене начальника.

Толстенева Евгения Лукьяновнана — Грозненски машинаькъа йистерча почтамта сортировщикий бригадира.

Хант Абрам Зескиндовича — Нохч - ГІалгІай АССР бувзама производственно - технически управлене начальника.

Шувалова Надежда Васильевнана — Грозненски городской телефонни станце лабораторе начальника.

КЪАХЬЕГАМА СИИЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Арбузов Кузьма Федоровича — бувзама Грозненски эксплуатационно - технически узла кабельщика-спайщика.

Гишлакаев Михаил Абдулгазимовича — бувзама производственно - технически управлене автобаза автомобила водителя.

Уваров Владимир Семеновича — Грозненски городской телефонни станце спайщика.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Андреева Мария Яковлевнана — Грозненски телеграфа телефонистнана.

Исаев Махмуд Гелегаевича — «Связьстрой - 2» яхача треста № 209 йолча дІахьа лелача механизированни колонна автомобила водителя.

Местаева Раиса Махмудовнана — «Союзпечать» Грозненски городской агентства кепайоазонна обработчица.

Минаева Клавдия Федоровнана — Грозненски почтамта бувзама оператора.

Татхадилиева Матусана — бувзама Шалински районни узла почтальона.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Алексеева Нина Николаевнана — Грозненски почтамта почтальона.

Денисенкова Роза Ивановнана — бувзама производственно - технически управлене болхлочоа.

Жуков Николай Григорьевича — бувзама Наурски районни узла электромонтера.

Коваленко Таисия Васильевнана — Грозненски машинаькъа йистерча почтамта экспедице начальника.

Муслиев Мухтара Пердовса — бувзама Назрановски районни узла отделене начальника.

Овлоев Махьмада Жабраьила — Назрановски автотранспортни предприяте автомобилий водителий бригадира.

Федоренко Анатолий Антоновича — «Автоспецоборудование» яхача Грозненски опытно - экспериментальни завода токара.

КЪАХЬЕГАМА СИИЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Батыжев Іийса Исмаиловича — КПСС Ачхой-Мартановски райкома гаража автомобила водителя.

Худокормов Анатолий Андриановича — № 1 йолча Грозненски пассажирски автотранспортни предприяте автомобила водителя.

Щепков Анатолий Павловича — № 2 йолча Грозненски пассажирски автотранспортни предприяте автомобила водителя.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Богдасаров Роберт Михайловича — КПСС Нохч-ГІалгІай обкома отдела заведующе заместителя.

Берщигов Завала Докуевича — Шалински автотранспортни предприяте автомобила водителя.

Глушков Николай Сергеевича — № 5 йолча Грозненски пассажирски автотранспортни предприяте автомобила водителя.

Даниленко Юрий Макаровича — «Автоспецоборудование» яхача Грозненски опытно - экспериментальни завода слесарий бригадира.

Картоев Махьмада Къарамсолтана — Малгобекски автотранспортни предприяте автомобилий водителий бригадира.

Кригоузова Александра Георгиевнана — транспортни управлене отдела начальника.

Саиева ТІапана — Гудермесски автотранспортни предприяте автомобила водителя.

Хасаров Хьасан Асламбековича — № 1572 йолча автоколонна автомобила водителя, гор. Грозный.

Чернышов Владимир Михайловича — № 1737 йолча автоколонна автомобила водителя.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Вайдаев Солтагора — Грозненски автокомбината автомобила водителя.

Возяков Владимир Яковлевича — авторемонтни мастерской токара.

Гайнутдинов Рафик Тагировича — пассажирски автотранспорта Грозненски производственни объединене автомобила водителя.

Гиразиев Айнди Якубовича — мовхьаш кхухьача автотранспорта Грозненски производственни объединене автомобила водителя.

Горехов Георгий Дмитриевича — Грозненски автошкола преподавателя.

Зулуев Висхадин Очерхаджиевича — Шалински автотранспортни предприяте автомобила водителя.

Пак Николай Владимировича — Сунженски автотранспортни предприяте автомобила водителя.

* * *

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо халхьбоахама мовхьаши пассажираши дІа-яха кхухлара, автомобильни наькъаш дахкара, церна ремонт яра, уж лелалара иттлагІча пятилетка задании социалистически декхараши толаме кхоачашдарах СССР орденаши медалаши еннай автомобильни транспортен наькъай боахамен объединеней, предприятей, организацей балхлой, инженерно-технически балхахой, гІулакххерча наьха группана. Царна юкъе Нохч - ГІалгІайчене гІолла:

КЪАХЬЕГАМА ЦІЕЧА ВАЙРАКХА ОРДЕН

Валлюк Василий Денисовича — мовхьаш кхухьача автотранспорта Грозненски производственни объединене автомобила водителя.

Гиразиев Султан Якубовича — № 1 йолча Грозненски пассажирски автотранспортни предприяте автомобила водителя.

ХАЛКЪИЙ ДОТТАГІАЛА ОРДЕН

Пимачев Василий Васильевича — мовхьаш кхухьача автотранспорта Грозненски производственни объединене автомобила водителя.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Арсамаков ГІаьсе Махьмад - Мирзайна — пассажирски автотранспорта Грозненски производственни объединене автомобила водителя.

Кадимагомаев Деви Пашоевича — № 1572 йолча автоколонна автомобила водителя, гор. Грозный.

Точиев Іабдул - Керамий Махьмада — Назрановски автотранспортни предприяте автомобила водителя.

КЪАХЬЕГАМА СИИЛЕН II СТЕПЕНА ОРДЕН

Егоров Дмитрий Петровича — № 1 йолча Грозненски

* * *

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо иттлагІча пятилетка задании толаме кхоачашъярах СССР орденаши медалаши еннай мехкдаьтта продуктапіта транспортировка а эчиг Іалашоин предприятейн организацейн балхлой, инженерно - технически балхахой, гІулакххерча наьха группана. Царна юкъе Нохч-ГІалгІайчене гІолла:

КЪАХЬЕГАМА ЦІЕЧА ВАЙРАКХА ОРДЕН

Миронов Николай Ивановича — «Грозный» яхача мехкдаьтта продукташ чуттачча станце электрогазосварщика.

КЪАХЬЕГАМА СИИЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Степанова Галина Алексеевнана — Грозненски нефтебаза товарни оператора.

Ширядова Светлана Семеновнана — мехкдаьтта продукташа Іалашо яра йолча

РСФСР Пачхьалкхен комитета металлически тара Грозненски завода штамповщицана.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Лорсанов Ширвани Даудовича — Слепцовски нефтебаза товарни оператора.

Захарова Роза Филипповнана — Грозненски наливной станце товарни оператора.

* * *

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо иттлагІча пятилетка задании толаме кхоачашъярах дахьен доккхий совгІаташ деннад СССР нагахьлой Министерства объединеней, предприятей, организацей балхлой, инженерно-технически балхахой, гІулакххерча наьха группана. СовгІаташ деннарий списокаш юкъе ба вай мехкахой а. Аргунски илат дІачуйлдеча предприяте автомобила водителя

ВИЦИЛОВ Бексолтана еннай Къахьегама Сийлен III степена орден. ХІаьта ялата продуктай Грозненски реализацеии база болхлочоа ИБР АГИМОВА Нюла Шайхаевнана — «За трудовое отличие» яха медаль.

Де дезар дукха да

Хьайбаш леладелга дІахо дегІадоаладара даькъера КПСС XXVI съездо хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдар диэза хІара коллектива хьинарахи цо шийна тІадилла гІулакх творчески леладарахи тайпа да.

КПСС XXVI съезда решенеша дегаш айдаь болча Нохч - ГІалгІай юртбоахама опытни станце Гикаловски ОПХ хьайбаш леладеча къахьегамхоша, 1981 шера хьалхарча деношка деиз шерра йоаржаьй эффективности балха дикали лакхъяра декхараш толамца кхоачашдара, ерригача резервех пайда эцара тІаерзаяь социалистически ях. Социалистически ях дІахо дегІайоалаяр чІоагІа лоархІаме а хеташ, парткомо, рабочкомо, дирекце оттаяй шурен дулхи доххарца вувзаденна вола массава саг материально а морально а уж кхоачашъяр лоаш хургвола ях йоаржаяра условеш.

Иштта, хІара декада етогаш массаза ю яхье котваьнначун сийна централни коа а МТФ а урагІайохийт къахьегама Сийлен байракх, дІагел ахчан премеш, дикагІа барашна дефицитни товараш дохк, хІаьта беррига хьайбаш леладерашка духхьал ферме хьа а кхухьаш дохи бахача наха эггара чІоагІагІа хоатташ дола товараш.

Цу дерригие гІо ду къахьегамхой хьинар айде, тІайипа социалистически декхараш кхоачашдара коллектив оарцагІъяккхара.

Иштта, соахка укх хана йоавнхаш хиинячул 11 процент дукхагІа я хІанз йоаккха шура, кагийча доахання дийнахьен буса тІакхета дулх — 55 процент. Цо торо хилийтай укх шера хьалхарча квартала шура йоккхара план 118 процентв, дулх — 320 процентв кхоачашъе.

Дукхача хьалха латтача доярий, доахаиа хьежарий, Іаьсий леладерий соахка укх хана хиинячул лакхагІа да хьоккхамаш. Иштта, доярка Сиражидинова Байсаре хІара кхоабача Іатта 876 килограмм кхоачаш яьккхай шура. Гагаева Сайдата — 786 килограмм, Исаева Марета — 726, Умарова Баисаре — 710 килограмм, Іаьсий леладеча Ибрагимова Лина, Мирзаханова Хижана, Морозова Пашас, Майрбекова Малката гІулакх деча ялх бутт баланза долча эІамигача хьайбашта дийнахьен буса тІакхет 630 — 800 грамм.

Шурийн дулхен производстве даькха толамаш кхы а лакхагІа хургдар хьайбашта кхоачам боллаш доакъар хиннадаларе. Новдоаттадаь хиннадаларе. Новкъа дале а, из хилаизар. Хаоттама хьалаш во хилар а ОПХ кулгалхоша цу гІулакха лерттІа йоакхо ца яр а бахьан долаш 1980 — 1981 шера Іай 50 процентагара 70 процентага кхоачаш мара Іалашъяьяцар йол, силос, сенаж.

Из теркал а даь, чІоагІа теркам тІабахийтар оаха доахан Іангара дахара гІулакха. Къастта оарцагІдаьлар долаш долча доакъарах хаинахьа а нийса а пайда эцара, хІара килограмм хьайбашка дІакхачийтара. Иштта цкъаи ахазаен совъяьккхар рационе концентрированни доакъарах фосфорни минеральни подкормка теха баьца хьоарахи дика кийчъяь хьайбашта мелаю хІама, порцей хьисапе телар силоси сенажи, хІама юхе ца дуташ лийтара.

В. КУЛИНИЧ,
Гикаловски ОПХ зоотехник.

САГИ ЗАКОНИ

АЛКОГОЛИЗМ — САГА ДОАКЪАЗАЛ

Тайп - тайпара зуламаш дара эггара хьалхара бахьан корта бохо маларащ тІехдаьха мелалга да. Баьхьан дале а деце а каст-каста маларах диэза долча велага кхувдаш волча саго болх бут, тІатІа дукхагІа адамий сибот дов цун, тІехьхьара а харцахьча наькъа тІа вода из.

Ираз дайна ба цунца бахаш бола дезал, иззалия къаракъ а меле чу а вей. цІагІа «хьехаш» бала отт цу тайпара вола «хьехамча».

Иштта гражданин Устименков менна а волаш, ший сесага йийттай, кулга тІа кІезкъаккха хий тІадахийтад, корта ухкабаьб, береш а кхыбола нах а болаш, еппараш еш хиннав. Кхалсага йоккхаеце а човнаш яьй. Из бахьан долаш цунна чувалла кхо шу ха техай.

«Сийнача алано» корта а кхостабеь. В. Н. Уланов чувенав. Менна волча цо шийца яхаш йолча Андреевайна балама урс техад, из кагделча а ца соцаш, кхет-кхеттача урса мукх бийттаб алкоголика. Следстве органашта иштта цо леладаь гІулакх гражданка Андреева е цага волаш даь хІама санна лаьрхІад.

Из ше даьд аьнна эхь хийтта-сецавац Уланов. Из балха волча а вахи бІеха къамаьл дувцаш хиннав, гонахьарча наха дІааьинар дІаэцаш хиннавац, цу дийнахьа нахага болх ца байташ цига кхийстав. Кхы а хулигански гІулакхаш леладаьд — бІеха къамаьл дийпад, шийца яхаш йолча Андреевай йоІа кертах кхера техиб.

Из кхы ла йиш йолаш гІулакх хиннадац. Геттара кийча гІулакхаш леладар бахьан долаш цунна чувалла пхи шу суд яьй.

В. У. Абдурахманов малара тІанхуваш вар, болх беш вацар, дезала хьадаьф дувш вацар. Милице болхлоша балха оттанза варгвац дукхаза а аьпадар цунга. хІаьта а къахьега туташ вацар. Цкъа 1980 шера август бетта ший сесагаца дов а даькха, цунна йийттар. Нах бар аьнна эхь а ца хеташ, еппараш йора. ЙоІ кІалхара яьккха оарцагІъяьннача нанна а йийттар.

ХІанз Абдурахманов набахта чувоаллл, цунна 3 шуи 6 бутти ха техай. Ший дезала юкъе а волаш, наха санна болх бе ца тигар бахьан долаш, хІанз ший дезалах а общественах а къастов де.

Хронически болча алкоголикаша шоай гаргарча - каха халахетар даь Іац. нисъчар а сатем боабу, цар бІеха къамаьл дувц. ТІехьхьара а суде дош дувцаяза даргдоацаш дІакхоач уж. Иштта, менна а болаш химико-технологически техникума студенчески къахьегама лагере бус чубаьннаб Мамакаев, Чаландуров, Мунденов, Укхаза летаб уж, йиттай Ханноровайна, Мухданована, Хациевана, салаІа Іобийна мехкарий буташ хиннабац. Иштта хулигански гІулакхаш леладар бахьан долаш хІаранеш чувалла суд яьй.

1980 шера июль бетта М. Х. Магомадовн Д. Т. Магомадовн менна а болаш, цхьанкха бахьан а доацаш, шоашкада Іобоаг Іаш бола кхалнах—Миловидован. Колшиюван кхестабаьб. Харцахьа ма лела аьнна юкъевенача Гриценкана дикка дегІа човнаш а сш йиттай. Бехне боашача кхалнахи чІоштІа таІазар даьд.

Эхь а доацаш зулам даьча М. Магомадовна чувалла 4 шу суд яьй. Урс а детташ, Колпиковайна хала човнаш яьча Д. Магомадовна чувалла пхи шу ха техай.

Лакхе доаладаьча масалаша хьахьонх хІанз а общественни порядок телхаеш моттигаш вайцига йолга. Сага сий доадеш, хулигански гІулакхаш леладеш бола нах юхатохалургбац вай массанена а цхьана оарцагІа ца воале.

Эггара хьалха дІадаккха деза малар, цунца дувзаденна да дукхагІа мел дола зулам. Нагахьа санна шоай гаргара саг малара тІехьаваьнна вале, цунна дарба де хьажа веза. ХІаьта, из дарба де тугаш веце, общественно-пайдане бола болх цо ца бойя, цІагІа гІар еш вале, малар эцар дуьхьа цІагІара хІамаш по йохке цунна низагІа дань а дарба даиза даргдац. Цунна дарба делга дехаш заявлени лоаце еза милице начальника цІерагІа. Цхьан шера е шин шера дарба де хьожавергва из судо.

М. М. Суменко корта боцо маларащ дукха меда тоьал ха яр. Дарба де аьлча дарба дацар. общественно-пайданеча балха вацар. Каст-каста цІагІа гІар йоре, малар эцара дуьхь цІагІара хІамаш йохкар. Бартаца цхьанкха а дича а гІулакх хулаш дацар.

Суменко дарба де хьожавар дехаш Октябрьски райотделе заявлени язйир цун сесага. Уличии комитето а дийхар из. Лораша хронически алкоголик ва аьнна заключени йир.

1974 шера 1 марта ераяьннача РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа Октябрьски халкъа судо шин шера дарба де хьожавир М. М. Суменко. Нагахьа санна дарба де дІавахача моттиге Суменко цу хайал хьалха хувцалой, шин шу далале а цІавайта мег. Из дош къоастадергда, моттигерча халкъа судо. Лорий заключенега хьежжа, цу гІулакхах представлени ю профилакторе администраце.

Дарба де низагІа бахийтабар Р. М. Байтукаев, А. М. Цардашов, В. А. Иргизцев, кхыбараш. Уж шиъ ханнахьа дарба де дІахьожабар бахьан долаш, царгара зулам а даланзар. Дарба даь баьнначул тІехьагІа царех вай общества бокъонца бола гражданаш хургба аьнна хет.

Л. РУСАК,
НГІАССР прокуратура отдела прокурор.

НАЬКЪАШКАРА ЛИХАЧЕСТВО — ЗУЛАМ

МоллагІа йола транспортни средствашь лехкараша болама кхерамазлена транспорта эксплуатаци ярен правилаш йиза кховчашъяри духхьала технически лертІа йола машинаш мара ара ца юлийтари да наькъашка авареш ца хилийтара эшача керттерча хьалхех цаІ.

МалагІаш да хулеш долча наькъа хьовзамий бахьанаш, фуд уж хилара аьттув болаш дар? Цу хаттараштa жоп газет дешарашка шоашка доладургда, наькъашка хулача транспортни хьовзамий масалаш дайзача.

Иштта. 1979 шера 27 ноябре байсава Долакоара МагІалбике бодача новкъа «Ингушский» совхоза централни новва дукхьала наькъа йистте даьттача автоерейдара № 87—67 — ЧИГ йола Малгобекски АТП такси тІатехар А. М. Барахоева. Из бахьан долаш машин лехкаш ваьгІар а цунца машина тІа хинна ши саг а байнаб.

ТІехьагІа следстви эш гучадаьннача тайпара, из хетар эккхале хьалха Барахоева а цун машина тІа хиначa пассажираша М. а К. а тІехдаьккха корта бохабу малар меннад, менна волча лехкачо шоеш новкъа боагІаш машин сов сихъяьй, бокъонца аьлча диэза зулам даьд, нах а боабь ше а венна.

1980 шера 13 августе «Кавказ» яхача совхоза доалахьарча ГАЗ-53 яхача марках йолча автомашина тІа а вагІаш дийнахьа Моздокера Орджоникидзе бодача наькъа тІа гІолла менна веха а волаш водаш волча Г. И. Шевцова шийла хьалха йодача машинал хьалха вала венна духьала йоагІаш хинача Бутов тІа а вагІаш хинача мотоцикла тІатехай. Цига лозаваь Бутов веннав. Шевцовна чувалла 6 шу суд яьй.

Транспортни средствашь лехкаш бераш къаьстта фийла хила беза бус, хІана аьлча баьдеча хана дага а боацаш бола хьовзам хила тарлу новкъа.

Наькъашка лелара правилаш тІа белгалдаьккха да... «лехкашвар декхарийла ва новкъа моллагІа а ший го йиш хинна а го езаш хинна а духьале яйча сухал лохъе е геттара юхасаца».

Из правило йоллашеxьа, 1980 шера 10 июне бус ше Долакоара МагІалбике водаш шийна бІарга хІама а ца гойташ йола сердал духьала нийсъелча юха а ца соцаш е сухал лох а ца еш вахача «Сельхозхимия» яхача Малгобекски производственни объединене муль кхухьа машин лехкаш ваьгІача И. А. Гондалоева шийна хьалха йодаш хиннача нах а тІабагІаш йолча вордана тІатехай машин. Ворда тІа баьгІа воІи нанеи Яндиевгlар лозабаьб. Гандалоевна суд яьй.

Вай йоаланьча а кхыча а «Сельхозхимия» объединене машинаш лехкараша наькъашка наха а шоашта а даьча хьовзамех йолча факташа хьахьонх цу коллективе кхетам балара болх геттара во латташ хилар. Цар балха цхьанкха а тІахьожам бац, де ца дезар даьчунга оалаш хІама дац. ГІулакх иштта оттаро торо хулийт цхьаболча водителий пачхьалкхен транспортах шоай гІулакха пайда ийбе, маьхах наха гІулакхаш де. Цул хьалхарча шерашца нийсдича дукхагІа хиннад наькъа хьовзамаш 1980 шера. Цун бахьан да ГАИ служба а хІаьта иштта предприятей кулгалхоша а къаьстта совхоайчар, цу гІулакхашца ловттабу кьовсам лаьгІбар, общественность оарцагІа ца яьккхар.

Наькъа хьовзамаш кхыча бахьанех а хул. Уж хул технически вІаштІехьйоацача транспортни средствана эксплуатаци еш хилча. Иштта, 1979 шера март бетта А. Х. Сосурков «Луч» яхача совхоза доалахьарча № 75-76 ЧИЗ йолча «Урал-377» яхача марках йолча автомашинаца наькъа тІа араваьннав. Новкъа водаш МагІалбикерча Некрасова цІерагІча улица тІа кхаьчача тормозо болх ца берах Кукурхоев цІенна тІакхийттай машин. Нраза наха ше даьдац, амма дика дисад ца деш.

Следстви эш гучадаьннача бесса, шофера Сусуркоевна а цул хьалхагІа цу автомашина тІа болх баьчоа а хоаш хиннад, машина тормозаш лерттІа йоацилга, ца ха йиш яц из транспорта технически хьала даькъе бехктокхаме балхахошта а, хІаьта а технически вІаштІехьа йоацача машинага болх байтаб.

Района наькъашка хиинача наькъа хьовзамий бахьанаш техкача гучадаьннад, эггара пІрчагІа йола авареш транспортни средство лехкаш вагІар корта бохабу малар менна хиннача хана яьраш хилар. Из-м кхетадеш а да, хІана аьлча цу хьала тІа вола саг цхьанкха хІамах дош ца хеташ фунагІа а шийга дулурга мотташ хул, тІаккха ше сов сихъяьча машина физически доал дулац, цунах доккха зулам доал.

РСФСР УК 211-1 статья тІа аьнад, корта бохабу малар менна веха волаши лехкачун бокъонаш дІаьхка волаши автотранспорт, трактор е кхыйола ши-шегІа лела машин лехка хьалхашка а хайна нарушени яьчоа шерага кхаччалца чувалла суд е йоагІа, из ха яьнна вальча пхе шера транспортни средствашь лехкара бокъонах а воаккхаш.

Лакхе дийцача тайпара менна веха волаш е лехкачун бокъонех ваьккха волаш бІарчата шера шоалагІа автотранспортни средство лалла хьалхашка хайча цунна йоккхагІа суд ю. РСФСР УК 211-2 статья тІа аьннад, технически вІаштІехьйоаца транспортни средствашь цар технически хьала даькъеи царна эксплуатаци яра бехктокхаме волча саго эксплуатаци яра вралийтача цу транспортни средство нагахьа санна моллагІчоа а дегІа тІа чов е ейп дича, хІаьта иштта онда материальни эс дича лертІа йоаца транспортни средство наькъа тІа вралийтара бехке волчоа пхе шерага кхоачаш суд йойла е кхы наказани йойла аьнна.

Иштта ха дезаш да, автотранспортни зулам даь саг из 18 шу даьнна вале уголовни бехктокхаме озаш хилар, цул совгІа нагахьа санна зулам корта бохабеча маларо е наркотика вохаваь волаш даь хилча къаьстта во лоархІаш хилар.

Газет дийшачо хатта тарлу: «Йиш йий-те автотранспортни средствашь тІа болх беш хилча наькъашка лелара правилаш толха ца е а авари ца е а?». Практико хьахьонх иштта болх бе йиш хилар. Духхьала Малгобекски АТП яьхар тхона дукхача шерашка авари ца еш болх беча итташ болча хьокхаме болх беча лехкарий цІераш. Царна юкъе ба АрчаковгІар Беслани Махьмади, Картоев Іадрахьман, Коттоев Сайди, дукха кхыбараш. Цар санна бе гІерта веза болх!

Б. ТУТАЕВ,
город МагІалбика прокуроре заместитель.

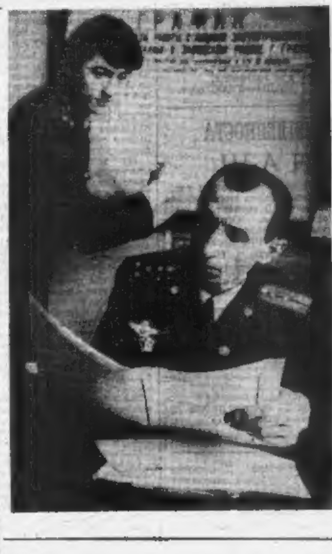

Укх сурта тІа шоана гу милице Заводской райотдела уголовни розыска отделене профилактически болх беш вола пхи эзар. ЦаІ милице капитан А. М. Абдулкадыров иаьта сатем лорабеш вола тхъаь цаІ шу даьннад, хІаьта вож — пхи шу совгІа. ХІаьта а вокхагІволча инспектора, капитана Абдулкадыров Алауди Мукуевича, инспектора, вокхагІволча лейтенанта Галиев Тимур Закировича вахара кхелаш цхьатарра хиивай ала йиш йолаш я. Шаикхе а Советски Эскара мугІарашка гІулакх даь боаллаше милице болх бе хьожабир. ТІадилла гІулакх тешшаме, дог-цІена кхоачашдеш хиларца мугІарерча милиционерашкара баьнна иштта шоай балха тІа лакхбеннаб, итт шу да вокхагІвар парто членалла дІанйца, хІаьта эІамагІвар хІанз кандидатсии юкъ чакхъяккха воалаш латт.

Алауди Мукуевич коллективе тешаме болхло санна вайза ца Іеш дика хьехамча а ва. Цудухьа, къоначо сий ду «За безупречную службу» яха йиъ медаль лелаеча ший вокхагІволча новкъоста. Цу даькъе цох дукха дика хІамаш дувца йиш йолаш ва Тимур Закирович, цунгара кІезига яйзаш цунна балха къайленаш. Ше а вац теоретически боарам лакхбеча мелал гойташ: чакхъяьккхай милице Астраханскн школа, хІаьта хІанз академе деша отта кийчлуш ва.

СУРТА ТІА: капитан А. М. Абдулкадыров, Іохайна вагІар, лейтенант Т. З. Галиев.
З. БАТЧАЕВА сурт.

Новкъостий судий болх тоабе

Общественни хьисапе хеража йолча новкъостий судашта хьалхашка латта декхараш — коммунистически хьисапе къахьегардолаш гражданашта кхетам лулга, социалистически общежите бокъонаш лораелга, коллективам йолаши новкъосташха гІоновкъостал де кийча болаши советски нах хьалхебелга, гражданий сий лораделга.

Общества духьала дола моллагІа гІулакх массанена дІа а довзийташ дувца я дуваш, новкъостий судаша дІахойт бокъонаш телхаелга ловрглоацилга.

В. И. Ленина бокъха лоархІам беш хиннаб новкъостий судий. Социалистически предприятешка къахьегама дисциплина чІоагІъярга хьежжа мах бе беза цар балха, яьхад цо.

«Халкъа боахаме къахьегама дисциплина дІахо чІоагІъяраи кадраш хувцалулга кІезигдарахи» болча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС соцам тІа белгалдаьккхад къахьегама дисциплина чІоагІъяра де дезараштa юкъе новкъостий судий болх тоабе безилга а.

Новкъостий судаш общественни органаш яле а, хоадамболла Іаьдала бокъонаш йолаш а я. ТІанийца соцам чакхбаккха низ-ба царга. Цудухьа цар балхаца я пачхьалкхен йолча органий принцип.

Новкъостий судаша болх бу СССР Конституце дІадехачунга хьежжа, вай мехкарча гражданашта луш йола бокъонаши гарантеши чІоагІа лора а еш. Иштта кхыча советски законощеи акташцеи боагІаш хила беза цар беррига болх. МоллагІа гІулакх къоаста а даь, соцам тІаэцаш хилча цар теркаме лувц хІанз дола законодательство, новкъостий судах йола положени, шоашта хьалхашка латта общественни декхар. Новкъостий судаша законагІа дар мара дерг ца хиларах лоархІаме тешам — ше раьза воацаш бола соцам тІанийцача сага латкъа йиш хилар. Новкъостий судаша нийса доацаш тІанийца соцамаш чакх ца доахийташ совпаду профсоюза ФЗМК-ас е халкъа депутатий моттигерча Совето.

Новкъостий судаша дош къоаста а дий, соцам коллегиально тІаьц. Дош дувцача хана кхаь сагал кІезигагІа хила йиш яц суда составе. Суда членаша дукхагІчар къоабал баьча бесса тІаьц соцам.

Новкъостий судаша массакене дІа а бовзийташ бу шоай болх. Цар заседанеш йийлла я, укхаза хул къахьегама коллектива членаш, гонахьарча цІеношка, поселие е микрорайоне беха нах. ХІаране бокъо я дувцача дешах шийна хетар ала. Дувцача дешах шо баь соцам новкъостий судаша массанена а дІабовзийт. Бехача нахага хьалхе а дІахойт заседани мича а маца а хургая, дувцаргдар малагІа дош да. Цу гІулакхо новкъостий судий балха юкъеоз дукха нах, профилактически воздействи лакхъю.

Новкъостий судашта эффективно болх булургбац общественностах когтІортилга а цаеш. Бокъонаш телха ца яйтара профилактика яра йолча советашца, кадрай общественни отделашца, кхычарца цхьана бу цар болх. Царца цхьана дувц къахьегама дисциплина чІоагІъяра, бокъонаш телха ца яйтара профилактика яра дешаш, комплексни мероприятеш чакхъяхара планаш уттаю.

Новкъостий суд декхарийла я шера цкъазза ше хержача юкъарча собранена отчет ала. Шоашта тІадилла гІулакх кховчаш ца деш хиина новкъостий суда членаш собране мукъабалийта йиш я.

ДукхагІйолча новкъостий судаша толаме кхоачашду шоашта хьалхашка латта декхараш, цар дукха профилактически болх бу, бокъонаш лораяра оттаяь дукха мероприятеш чакхйоах.

Халахете а, корта болаш болх ца беш йола новкъостий судаш а нийсъу. Сай балхаца дувзаденна республика жилищно - бытовой боахама министерства дукхача предприятешка хиинай со. Укхала гучадаьлар «Грозэнерго», «Чечингводоканал», трамвайно - троллейбусни управлене, кхыча предприятешкарча новкъостий судаша болх ца белга. Кхьхата тІа новкъостий судаш яле а, цар малагІа болх бу, цох фу пайда баьннаб хоаш дац. Цу предприятешка паргІата бех прогульщикаш, лодыраш, къахьегама дисциплина телхаераш. Нийсача новкъа тІара баьнначарех бехи бакхаш царна уллув боал бечар. Фу деш я профсоюз, малагІа новкъостал, малагІа кулгал ду новкъостий судашта? Ше ма дарра аьлча цо деш цхьаккха а дац. ХІаьта из хоалуш а да.

Иштта, 1980 шера трамвайно - троллейбусни управлене гІолла 251 дисциплинарни взыскани яьй (замечани, выговор, строги выговор), прогулаш яр бахьан долаш 15 саг балхара дІаваьккхав, алкоголизмах дарба де 3 саг хьожаваьв. Цу управлене дукха кадраш балхара дІаюэл. Масала, 1980 шера 344 саг балха хьаийцав, хІаьта балхара дІаваьннар цхьа саг кІезигагІа мара вац. Фу бахьан да цун? Из тоххаш укхаза цхьаккха саг вац. Новкъостий суд, профилактика совет, профсоюза моттигера комитет шийна цу даькъе тІадилла декхар кхоачашдеш хиинац. Уж негативни дола гІулакхаш ерригача коллектива балха Іаткъаш да. Цудухьа троллейбусийи трамвайн болх вІаштІехьбоаккхача наха довха бехкаш хоза хета доацаш дац.

Уж дешаш къоастаде низ ба цу коллективай аьнна хет, цу гІулакха общественни организацей, царца новкъостий судаш а йолаш, балха эффективность айе мара езац.

Н. БУГАЕВА,
Нохч - ГІалгІай АССР юстице министерства йоккхагІйола консультант.

ОДЗОЛ ДЕХЬАРА

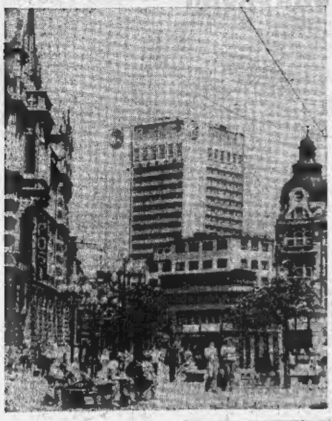

Вильмосаца вошал тесса, ГДР «зизай город» олуш йолу Эрфурт юкъметтаоттаеш латт. Керда кийрталаши цIеношн хьалдарта хьежжа уккхаза толеме чакхйоаннхаш латт архитектура исторически памятникашта реставраци яра программа а. Юкъметтаоттадеьча кьаьнача гIирсашна чIогIа сибат даьккхад города центра. Автомашинаш лелаш йоаца, наха салоIаш йола улица — бульвар хиниа дIаьттай цIе хеза йола эрфуртски Ангер.

СУРТА ТIА: центрерче кьаьнача цIеноел лакхагIа уягIа яха я города керда архитектурни символ — «Космос» яха гостиница.

АДН—ТАСС сурт.

Сальвадори Китайи

Ди тIехьа дукхагIа юкъегIерт Рейгана правительство Сальвадора гIулакхашта. БIарччача системах латт хунта хьаллацара тIадерзадаь гIулакхаш, царна юкъе да экономически гIо, шортта лоаттаду герз, хIаьта США тIемаца юкъегIортара тIема «советникаш» ахийтар.

ВIалла а шено хила ца еаш хIама де, нагахьа санна демократически низашка бала кхехьа а цар сий доаде гIийрта а тIема-граждански хунта хьаллоацаш американцаш юкъегIертабецаре, шоаш ца боалаш герз бе деллача мехка бахача наха из хьоагге хIалакьаь хилна хург хилар.

Сальвадора халкъо лоаттабу къовсам — вийсхон къовсам. Из латаш да шийна мукъале суверенитета бахьан дунахачa шерашка ше дуьъа кIал лоаттадеча шийна чIогагIа гоамача олигархена духьала. Из турпала къовсам хьалаш шийна а оагIоника цхьатарра долаш бац. Цун къовсам хьаллоац Латински Американ деррига дунеи халкъаша.

Цудухьа дунен прогрессивни общественность чIоагIа цец а ийккхар дуьненга йоацаш эгIаз а йигар китайски лидерех цаI волча Хуан Хуа ше волча венача хьаьшаца Венесуэла кхьача мехкашцарча гIулакхий министраца Хосе Альберто Самбранаца къамаьл деш яьча цхьан заявленe. Хуан Хуа бехке йир СССР Сальвадора чурча гIулакхашта юкъегIертара. Цо аьппар дар американски империалисташа дувцар.

Цу тайппара, китайски кулгалхоша леладу гIулакхаш Сальвадора гIулакхашта юкъегIерташ долча США низашца барт бараш леладерех тара да. Пекин духьала я денал долча сальвадорски халкъо а кхача халкъаша а мукъадоалара лоаттабеча къовсама. Советски Союз «юкъегIерт» яхаш пекински кулгалхоща дувцараш — аьлдите. Китае Сальвадора халкъа низаш ду империализми ду хадикъа политически а моральни а новкъостал ду социалистически мехкаши ба. ТIа-тIа къаьгагIа гучадоал революционни принципски халкъаш кьамий а социальни а дакъе мукъадахара гIулакхахи цIенъенна дIахаьдача китайски режима политика тайшеча балдах йиза хилар.

Дагайдохаргда вейна, шоаш дунен халкъашта юкъерча коммунистически болламах дIахадаре а СССР-х гIертара а бахьан, къовстадаь аьтча, Советски Союзо къамий мукъадоалара къовсам хьаллаца да тигар да яхаш китайски лидераша дийцараш. ХIанз дизза кхетадеш да царна эшаш хиннар империализмаца альянс яра а тоIадаь доахкача халкъий революционни къовсама тийша болх бара а дола бахьан мира хинна ца хилар.

Хосе АРИСАЛА,
колумбийски журналист.

ХИМИЧЕСКИ ПРОМЫШЛЕННОСТА ДОАЗОНАШ

ЯлхлагIча пятилетке — 1981—1985 шерашка — Венгре химически промышленноста производство дегIадахара боарем планашка хьежжа юкъера лаьрхIача хIара шера ялх процент лаккхлургба. Иштта химически промышленность мехка халкъа боахама сихагIа дегIаухa дакъа а хиниа дIаоттаргья. Массарел сихагIа дегIаухаргда мехкдаьттахиме, фармацевтически промышленноста, баьцовгIаш лоралра эша средствах арахецилга.

«Тиса» яхача химически комбината производственни низаш совдаргда. Пете яхача химкомбинате керда цех болх бе йолалургья, «Тарус» яхача хьакчай изделеш арахецача предприяте производство шерлургья.

Искусственни азотни удобренеш кхрарча шера соахка хийцачул 3 процент дукхагIа арахецаргья. Юрта боахама эша фосфорни минеральни удобренеш 10,6 процент дукхагIа лургья, 16 процент дукхагIа арахецаргья баьцовгIаш лоралра эша тайп-тайпара средствах а.

Производства технологии арахецача продукце структурех артайоаккхаш тоаяр бахьан долаш экспорте дIаухийта товараш дукхагIа арахецаторо хургья. Плакашка хьежжа венгерски химически промышленноста социалистически мехкашка экспорт ю продукци 26 процент герга дукхагIа хургья.

(АПН).

27 апреле афгански халкъо дезду эксплуататорий Iаьдал дохадаьча, мехка керда, цийскон общество хьаярга бода никъ хьабиййла йолча апрельски революце кхо шу дизара ди. Феодальни гIулакхех мехе дисараш дIадахара, хIара дезала матеріальни хьали культурни боарами лакхбара тIеерзаь политика лелаеш я Афганистана Халкъа - демократически партии республика правительствой.

Афганистана Демократически Республика арахьарча политика балха юкъе керттера дар да машаре цхьана дахара принципаши блокех дIа ца кхетара позитивни политикех.

СУРТА ТIА: ДРВ тахане. Кабулерча Спинзар яхаш майда тIа.

Г. НАДЕЖДИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Унахцlено лоралра

ДАЬРИ ДЕ ДЕЗАРАШИ

Советски наьха унахцIено лораяра йоакхо елга эттара лоархIамегIа долча социальни декхарех цаI да, — аьнна белгалдаьккхар КПСС XXVI съезде новкъоста Л. И. Брежнева. Парте съезда решенена керда перспективаш гучаяхар советски наьха унахцIено лорaяра.

Советски Союз — мах болцаш наьха унахцIено лораелга шийна дIатIайийца дунен тIа эттара хьалхара мохк. Ялх миллион сага болх беш, цу гIулакха вIашагIъелла бIарчча паччахьалкхен система я вайцига.

ИттлагIча пятилетке дикка хувцамаш хиннад Малгобекски районе а. Къахьегамхой унахцIено лораелга белгала дегIаденад. Хоадамболлаш тоенная материальни база. Партийно-советски органаша, «Малгобекнефть» НГДУ новкъостал а деш, районе 355 меттиги бола больнични комплекс хьалтьяй. ХIаьшара медицински оборудовани латт больнице, унахошта дарба дара эшаш йола керттера отделенеш я.

Цул соегIа, районе я 70 метти бола № 2 йола горбольница, 50 меттиги бола противотуберкулезни диспансер. Иштта районерча къахьегамхошта дарба деш ши амбулатори — Юкъерча Ачалкхен Доланоен, 14 фельдшерско-акушерски пункт, ши поликлиника, СЭС, сихха новкъостал деш йола станци я.

Районерча дарбан учреждененашка болх беш ва 67 лорьа 160 юкъера медицински балхахой. Специалистий профессиональни говзал лаккхъеннай. Тха дукха лораш деш хиннаб моттигерча, центральни базашка, клинически ординатуре. Иштта шоай квалификаци лаккхъеш, кхьйола профессеш караерзаеш ба тха юкъера медицински балхахой а. Цар моттигерча базашка деш.

Центральни районни больнице 1980 шера хьайийлдай 20 меттиги латта неврологически отделени, роддоме — кхы тIа а 15 метти бола отделени. Уж эшаш я унахошта дикагIа дарба дара. Дега лазар долча унахошта дикагIа дарба дере кардиоревматологически служба хьакъоастаяй.

Сихха оарцагIйоагIаш йолча служба болх а хоалуш тоабеннаб. ХIанз уккхаза къахьегаш вé аиь лори ахьайта вагьера медицински балхахоч. Уж массаза а кийча ба кIалдисачоа дарба де оарцагIбоела.

ХIаьта а деррига хила дезача тайпара дац тха, дукха да кхоачамбоацараш. Уж долга тхона хьа а хайтад парте горкома бюрос. Масала, унахошта диспансеризаци яра боарам лоха ба тха, лерттIа вIаштIехьаьккхаьц социалистически яхь, тоабе беза фельдшерско-акушерски пункташ болх, чIоагIъе еза къахьегама дисциплина. Уж кхоачамбоацараш дIадахара тIалеста ба администраце, партийни, профсоюзни организацеша хIанз бу болх.

Бакъда, деррига а тхона тхоашта дулургдолаш а дац. Масала, керда хьалтьаь больнични комплекс дукха кхоачамбоацараш долаш хьайийлар. Къаьстта ала безам ба са телефонни бувзамах. Уж кхьметтел цетральни больнице а болх беш я ала йиш яц, хIаьта фельдшерско-акушерски пункташ, амбулатореш юкъ еяна а яц. 36 телефон хила езаш яр центральни больнице, цхьабакъда, царех яхь а лерттIа болх беш яц.

Медицински балхашна юкъазхиа йоаца цу тайппара йола проблемаш къестаеш дукха ха йоаю. Тоъам болаш хьайшац тхона дIаьдa инвентаре, дIа-тувса а юргатIашка тоъа а кисеш, халатеш, пижамаш, кхьдар. Тоъам болаш Iалашъяц район дарбан препаратаца а.

Тахамерча дийнахьа районе тоъаш вац 40 лор. Геттара чIоагIа эшаш ба юкъера медицински балхахой. Из бахьан долаш дукха участкаш ма комплектовани е вIашIгIехь ца доалаш. Хьалха МагIалбике хьайийллар Грозненски медучилища филиал, цо дикка гIо дора юкъера образовани йола медицински лораш кийчбера. ХIанз из дIакьайлай. Тхона бакъахьа хет филиал юха а хьайийллача, хIана аьтча Грозненски медучилища тхода кадраша кхоачам бе вIаштIехьдоалатамаш я.

11-ча пятилетке Малгобекски районерча къахьегамхой унахцIено лораелга тоадара де леркIаш дукха да. Хьалха хало ловра оаха хийн электроэнергин ца тоъаш. Из дош къоаста а деш, пастта къастта хий а электролини а хьачувлаьргья оаха. Запаш, гараш егIа тоадергда больничи ков, спортивни площадка хьалъергья. Хьалъе лерхI овощехранилища, унахошта а уккхаза болх беча наха а лаьрхIа столови, буфет.

Укх шера аьхки ремонт ергья берий отделенена, № 2 йолча горбольницана. Иштта капитальни ремонт е лерхI тубдиспансера а. Из тоаль ялча хьаелларгья стационарни отделени. Здани аварийни хьал долаш йоландаь хIанз из дIакьайла я.

1981 шера шоллагIча кварталe Ачалкхерча амбулаторе болх бе йолалургья физиотерапевтически кабинет. Уккхаза дек а бус а ха деш хургья сихха гIодеча станци бригада. Керда Редант яхача юрта хьаелларгья лорий амбулатори.

Сихха гIо деча станце болх а дикка тоалургба. 1982 шера хIара машина чу раци оттаергья. Из гIулакх дича, эшача гIо де дIакхача, сихагIа дарба де йиш хургья.

«Идеологически, политико-кхетама болх дIако тоабарах» болча КПСС ЦК соцаш тIа белгалдаьккхад боккхагIчар опытах пайда эцилга лоархIаме долга. Балха опыт йола лех хьехамчаш ба тха шоай балха никъ дIаболабьчарна. Цу гIулакхо вIеэнтлу балхара кадраш дIаювлилга. Центральни районни больнице вIашагIйолларгья кадрай общественни совет. Уккхаза даьъа лоацаш хургба коллективе лоархIаш, сийдеш бола нах. ХIара саг балхара дIаваларо фу бехьаш да тохкаргда общественни советo.

ДIало йодача хана яхь а шерагIа яхаргья социалистически яхь. Районе балача наха медицински гIо дара культура а динал а айяре тIалеста хургья ия.

Партийно-советски органаш кулгал а деш, Малгобекски района лораша, берригача медицински балхахоша КПСС XXVI съезда решенеш вахаре кхоачаш а еш де мел дезар дергда советски наьха унахцIено лораяра.

А. ГЕТАГАЗОВ,
Малгобекски районни центральни больницан керттера лор.

Селхан КПСС обкома партийни сердалом ЦIагIа «Знание» общества республикански организаце правлене III пленум хилар.

«КПСС XXVI съезда итогех шуи решенешкара КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева доклада тIаьрех хьадбарIеча «Знание» общества Нохч - ГIалгIай организаца декхарехи» доклад йир республикански организаце правлене председатела, профессора В. Б. Виноградова.

Доклад юцаш къамаьлаш дир: Э. А. Козловас — «Знание» общества Шелковской районни организаце правлене председатела, Н. П. Лемесова — Грозненски мехкдаьтта институтa «Знание» общества юкъхьанцарча организаце председатела, Ш. Сельмурзаева — Ачхой - Мартановски района «Урожайный» совхоза партийни бюро секретара, С. П. Варламова — экономически знанешта пропаганда яра йолча республикански организаце Iилма - методически совета председатела, Э. Т. Гусева — «Знание» общества Заводской районни организаце правлене председатела, А. Т. Скляровас — «Знание» общества Наурски районни организаце правлене бехктокхамеча секретара.

«Знание» общества пленум

Пленума балха юкъе дакъа а лаьцар, къамаьл а дир парте Нохч - ГIалгIай обкома пропагандай агитацех отдела заведующе А. И. Тацитова.

Пленума доагкъашкоша чIоагIа къоабалъяь тIайийцар КПСС XXVI съезда решенеш, уж шерреи кIоарген наха дIайовзийтара лектороашта хьалхашка хьадда дола декхараш оттадир.

«Знание» общества юкъхьанцарча а районни а организацешкара пленумо хьадийхар ешача лекцешта лоаттабу тIахьожам чIоагIбелга, хьем ца беш мехка чурча а дунен халкъашта юкъерча а лоархIаме событеш йоашхилга, лекционни пропаганда пайданегIа хургйолча тайпара лелаяра тIагIертта болх белга, из вахарца, общественни производственни дешаца айхха ювцаш лелаелга.

С. ШАВИЕВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

25 АПРЕЛЬ

Н. К. Крупскай цIерагIа культура Дворец. 11.00. Берий художественни самодеятельностага хьажар. 11.00. Машинанакъа Грозненски отделене организацейи предприятейи художественни самодеятельностага хьажар. 16.00. В. И. Ленин ваь 111 шу дизара хетаь литературни обзор.

Химикий культура Дворец. 16.00. «БIаьсти йоагIа, хинъ ле бIаьстенна!» яха лакхерча классашкарча дешархошта хетаь бIаьстан бал. 18.00. «Хьамсарча мехка гIолла» яха кинопанорама.

«Оргтехника» объедиенене культура ЦIа. 10.00. «ЦхьоалагIа май хIана дезду вай» яха беседа. 11.00. Болх беш я «Илли дезарий» клуб.

Просвещене балхахой ЦIа. 14.00. Просвещене балхахой ЦIен художественни самодеятельностага хьажар.

26 АПРЕЛЬ

Н. К. Крупскай цIерагIа культура Дворец. 11.00. Берий самодеятельни театра «Том Кенти» яха спектакль. 15.00. Болх беш я «Къона ленинец» яха киноклуб. В. И. Ленин ваь 111 шу дизара хетаь кинофестиваль.

Химикий культура Дворец. 9.00. Болх беш я «КIай ладьи» яха шахматни школа. 14.00. Волейболах йола спортивни яхьаш. 16.00. Художественни литература обзор. 18.00. «Хьамсарча мехка гIолла» яха кинопанорама.

Керда выставкаш

СЪЕЗДО ТIАЙИЙЦАР КХОАЧАШДЕРГДА

Нохч - ГIалгIай краеведчески музее хьайийллай «КПСС XXVI съезда решенеш — вахаре!» яха керда выставка. Уккхаза бIаргагургья Нохч-ГIалгIай областной партийни организацера, цига даьъа лоацаш хиннача делегатий, «Георгиевски зале» уж болаш даьъа, Москверча цхьаца йолча къахьегама коллективашца вIашагIкхетара суртaш. Делегаташа болх беча къахьегама коллективашца царга ахийта къахьегама рапорташ, телеграммаш.

Выставке я съезда сийна яттлагIча пятилетке Нохч-ГIалгIай АССР-о даьъа толамаш бехьаш долаш шуи КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байраех хьалуш гойташ йола материалаш.

* * *

Самарцийнахьа академика П. Захарова цIерагIча изобразительни искусствай Нохч-ГIалгIай республикански музее Российски Федераце художникий Союзе хьайийллай «Керамикан гобелени» яха выставка. Москверча, Ленинградерча, Брянскерча, Горькерча, Пензерча, Улан-Удерча художникаша кийчъяь кхоьзткъа соегIа керамически гобеленаш тайп - тайпара хIамаш, композицеш я гойташ. Царна юкъе къаьстта белгала я «Ленинграда мийиг» яха ленинградски художника Гориславцев Владимира керамически композици. Моисеева Надеждай «Сайрийнара илли» яхи Улан-Удерча художника Г. Доржиева «Вазар» яхи гобеленаш.

САКЪЕРДАМЕ КIИРА

Вай мехка традицеций гIулакх хилна дIаоттад хIара шера апрель бетта «Изобразительни искусствай кIира» чакхдоахилга. Из кIира укх шера май республике дIакхоьи да 13 — 20 апреле.

Цу юкъа дикка болх бийб академика П. Захарова цIерагIча изобразительни искусствай Нохч - ГIалгIайчен республикански музейс. Торжественно хьадийлад из кIира, республикански ударни комсомольски стройка — коа тIара оалхазараш леладира Шаьла районе хьалъеш йолча бройлерни фабрике. Шаьлерча школашка хиннай республика художникаша дийхкача суртех латта «Са хьамсара мохк» яха дIа-юха лела выставка. № 6 йолча библиотеке хьайийллай академика П. Захарова произведенех даьхача суртех йола выставка.

Механизацен учетен техникума дешархошта лаьрхIа шоай мастерскешка йийллача маIарий денош чакхдаьхад РСФСР художникий Союза, РСФСР культура Министерства, ВЛКСМ ЦК къоначa художникашта искусствоведашта хуш йолча преме лауреата Хасаханов Дарчис, художника Мишин Олега.

Ноякхача-АтагIарча культура ЦIагIа гойташ я цу юртарча дешархошта хетаь йола «Шушенскера ленински моттигаш» яха Н. Г. Латышева суртий серех латта выставка, творчески вIашагIкхетараш хиннад дешархой художникаца.

Йийшай «Академика П. Захарова кхоллам», «Советски изобразительни искусство» яха лекцеш, музеерча лекторe хиннай «Нохч - ГIалгIайчен советски изобразительни искусство» яха занятии, дийцад «Тхо коммунизм еш да» яхаш, республика художникаша КПСС XXVI съезда хетаь кийчъяь хиннача выставках.

Города а республика культура дворецашка цIеношка чакхйоах берий суртий конкурсаш, выставкаш, еш тайп-тайпара лекцеш.

ФЕ ХИЛА

Корта бохабу малар менна болаш водителаша транспортни средствашца наькъашка деш дола зуламаш дукха да вай республике хинна ца Iеш берригча мехка а. Къаьстта дукхагIа хул уж зуламаш юрташка. Юрташка еча ерригача авареех кхоалагIа дакъа яраш менна болча водителаша еш я.

Городашкарчул дукхагIа цу тайпара зуламаш хилара бахьан лархIа доагIа цкъа дале, городашкара водителаш говзал лакхагIа йолаш, дисциплина лелаеш хиларцеи, шоалагIа дале, боахамий администрацени автоинспекце органийн оагIоратьара тIахьожам чIоагIагIа хилар цен.

Наькъашка хулача зуламай статистика дашоша хьахьонкхачох тайп - тайпарча транспортни средствай водителаша малар менна болча хана еш йола авареш эттара дукхагIа ю тракторийн мотоциклайн водителаша, царна тIехьа ба легковой автомобилийн автобусийн водителаш.

Корта бохабу малари ю бе а делла машина лоаллаш хилари вIалла а вIаши тарлуш хIама дац. Цу наькъаца зулам даьча сага советски законагIа чIоагIа тIазар дукхаьметтел лаьца набахта а воллаш (бехкага хьежжа).

Дукхаза даьча тохкамаша хьахьокх сага цIийца ах процент алкоголь яле, вIалла из йоацаш волча саго дечул ихезза дукхагIа наькъашка зуламаш но де йиш хилар, хIаьта цIийца цхьа процент алкоголь хилча — 25-за дукхагIа, н. кх. дIа.

Алкоголь сага цIийца, дерригача дегIаца практически лаьрхIача цхьатарра дIаярж, цудухьа малар менна а волаш машина лоаллаш волча саго кхета ца де тарлу мел чIоагIа кхераме хIама да цо шийна а гонахьарча наха а тIакхоачадергдар.

Наурски районни культура ЦIен УАЗ-452 яхача автомашина водитела С. Н. Гриценкос корта бохабу малар менна а волаш наькъа водаш машина новкъазара а эккхийта наькъа йисте ягIача саьна тIатехай. Водитела а машина тIа хиннача пассажира а чоьнаш хиннай.

Иштта менна волаш хьалха йодача автомашина «Днепр» яха ший мотоцикл тIатехай Петропавловская яхача станице вехаш волча М. Хавраева.

Корта бохабу малар менна волча хана наькъашка авари яьча водителех лоза ца веш нагахьа саг висац.

ДIададахча кIирагIа (16—23 апреле) республика наькъашка 14 авари хиннай, 1 саг веннаь, 16 саг лазавелла.

НГIАССР МВД ГАИ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

25 апрель

I ПРОГРАММА

8.00 — «Хо».
8.40 — Iуьйранна гимнастика.
9.05 — «[illegible]».
9.35 — «[illegible]» яха художественни фильм. ШоллагIа сери.
10.40 — «АБВГДейка».
11.10 — «[illegible]».
11.40 — «[illegible]».
12.10 — «[illegible]». Фронтовой детегIий клуб. [illegible] ветерании вIашагIкхетар.
12.35 — «Спортлото» 17-гIа тираж.
13.05 — «[illegible]».
14.30 — Кердадараш.
14.45 — «[illegible]» яха берашта дола художественни фильм.
16.00 — «[illegible]».
17.00 — Концерт.
17.25 — [illegible] Ю. А. Летунова [illegible].
17.55 — Мультфильм.
18.30 — «9 студи».
19.30 — [illegible] хореографически «Березка» [illegible] ансамбла выступлени.
19.55 — «[illegible]» яха телевизионни художественни фильм. [illegible] сери.
21.00 — «Хо».
21.35 — «[illegible]» яха телевизионни художественни фильм. ШоллагIа сери.
22.40 — «[illegible]».
23.25 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Телевизионни документальни фильмий программа.
8.40 — «Шахматни школа».
9.10 — «[illegible]».
9.40 — «[illegible]».
9.55 — «[illegible]».
10.30 — «[illegible]» яха музыкальни программа.
10.55 — «[illegible]».
11.25 — [illegible] Европа чемпионат. [illegible].
12.00 — [illegible] фильм.
12.30 — «[illegible]» ([illegible]).
13.00 — «[illegible]».
13.30 — «[illegible]».
14.10 — «[illegible]» яха телевизионни журнал.
15.00 — Хоккея Дунен а Европа а чемпионат. Финальни группа [illegible] матч. Гетеборгера трансляци.
17.15 — «[illegible]».
17.40 — «[illegible]».
18.15 — Фильм-реклама.
18.30 — «[illegible]» ([illegible]).
19.00 — Хоккея Дунен а Европа а чемпионат. Финальни группа [illegible] матч. Гетеборгера трансляци. Перерыве (19.35) — «[illegible]».
21.15 — Москвски [illegible] симфонически оркестро [illegible] композиторий произведенеш.
21.40 — И. Дунаевский. «[illegible]» яха телевизионни музыкальни спектакль.

26 апрель

I ПРОГРАММА

ГАРГАЛО ТЕССАЧА ГОРОДЕИ ДЕРРИГДУНЕН ДИ

8.00 — «Хо».
8.45 — «[illegible]».
9.05 — Ф. Мендельсон. № 1 йола квартет.
9.30 — «[illegible]».
10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва!»
11.00 — «[illegible]» яха программа почта.
11.45 — «[illegible]» музыкальни программа.
12.15 — Киножурнал.
12.30 — «Юрта сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «[illegible]» городий Дерригдунен ди да».
14.10 — «[illegible]». Гаргало тессача городий Дерригдунен денга дола концерт.
16.00 — Хоккея Дунен а Европа а чемпионат. Финальни группа [illegible] матч. Гетеборгера трансляци.
17.15 — «[illegible] клуб».
18.15 — «[illegible]» панорама».
19.00 — Хоккея Дунен а Европа а чемпионат. Финальни группа [illegible] матч. Гетеборгера трансляци.
21.15 — «Хо».
21.45 — «[illegible]…»
23.15 — «Футбольни обозрене».
23.45 — Кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Телевизионни документальни фильмий программа.
8.45 — [illegible] конкурсий лауреато А. [illegible] Т. [illegible].
9.00 — «[illegible]».
9.30 — [illegible] СССР кубок.
10.00 — «[illegible]».
10.30 — «[illegible]». Фильм-концерт.
11.40 — «[illegible]» яха телевизионни документальни фильм.
12.10 — «Горизонт».
13.10 — «[illegible]».
14.10 — «[illegible]». Передача [illegible] КПСС ЦК [illegible] информаци отдела заведующе Л. М. Замятина.
14.50 — [illegible] телевизионни клуб.
16.35 — Театральни афиша [illegible].
17.05 — [illegible] Европа чемпионат. [illegible].
18.05 — «[illegible]» яха телевизионни [illegible] художественни фильм. [illegible] сери (Англи).
20.00 — «[illegible]».
20.15 — «[illegible]» яха документальни фильм.
20.35 — П. И. Чайковски цIерагIча [illegible] конкурса лауреата, [illegible] концерт (США).
21.40 — «[illegible]» яха телевизионни художественни фильм.

РАДИО

25 апрель

8.00 — «[illegible]» ([illegible] меттала).
8.30 — Хоамаш.
7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.35 — «Сердало» газета обзор.
7.50 — Хоамаш.
8.00 — «[illegible]» ([illegible] меттала).
10.10 — «[illegible]» ([illegible] меттала).
10.50 — Хоамаш.
11.00 — [illegible] музыкальни школа дешархой выступлени ([illegible] меттала).
11.40 — [illegible] Нохч-ГIалгIай АССР [illegible] комитета председатела [illegible] ([illegible] меттала).
12.30 — «Сатирически [illegible]» ([illegible] меттала).
16.00 — «[illegible]» яха радиожурнал ([illegible] меттала).
17.15 — «[illegible]». Художественни самодеятельноста [illegible] выступлени ([illegible] меттала).

26 апрель

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.30 — «[illegible]» газета обзор.
7.50 — Хоамаш.
8.35 — «[illegible]» ([illegible] меттала).
11.15 — [illegible] программа ([illegible] меттала).
13.15 — «[illegible]». Музыкальни программа ([illegible] меттала).
16.00 — «[illegible]» ([illegible] меттала).
16.30 — «[illegible]» яха радиожурнал ([illegible] меттала).
18.00 — «[illegible]» ([illegible] меттала).
18.30 — «[illegible]». Концерт ([illegible] меттала).

Хоттам

Тахан республике гIоллен Грозиен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 15—20, Грозне 17—19 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоане ломмен морхаш а йолаш, лаьгIо догIа а делхаш, малхбузехьера секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсанa 1—6, дийнахьа 8—13 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Мааювске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместитела — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-09; культура — 9-24-05; кехатий — 9-24-07; корректорска — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-09; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ03161. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковсе, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1710.